

GRADISOV VESTNIK

GLASILO KOLEKTIVA PODJETJA »GRADIS«

DELAVSKI SVET JE RAZPRAVLJAL

V kakšne integracije?

Informacijo o integracijah bodo poslali v obravnavo celotnemu kolektivu — Izstopili smo iz Poljoprivredne banke — Sprejet je predračun stroškov izobraževanja, ki zneso 5.186.220 dinarjev

Na seji dne 2. februarja je delavski svet najprej pregledal koliko sklepov iz preteklega leta še ni bilo uresničenih. Ugotovil je, da ni takšnih, ki niso v izvrševanju.

Nadalje je poslušal utemeljitev za sklenitev pogodbe o združenju sredstev z italijansko tvrdko VELO in poslovnim združenjem Orbital v zvezi z izdelavo in montažo industrijskih hal po posebnem sistemu. Po daljši obravnavi je soglašal, da se pogodba lahko sklene.

Jubilej glavnega direktorja

Ni še dolgo od tega, ko je naš glavni direktor ing. Hugo Keržan prejel visoko priznanje — Kraigherjevo nagrado, ko se že približuje drugi slovesnosti in 60. letnici svojega rojstva. Nagradjenec in slavljenec inženir Hugo Keržan, ki bo 8. marca izpolnil šestdeset let življenja, je izrazit zglede človeka, čigar delo in obdobje, v katerem je deloval, bo ostalo v zgodovini Gradisa zapisano z neizbrisnimi črkami. Čeprav je v kolektivu poznan kot »Hugo Skrti«, je vedno in ob vsakem času, v povprečno 6000 članskem kolektivu, vedno znal presoditi, kaj je kolektivu v korist in kaj ni. Naj je bil čas, ali posamezno obdobje za Gradis še tako težko, je vselej vedel, kaj mora in kaj je kot glavni direktor, ki mu je kolektiv zaupal to odgovorno nalogo, dolžan storiti.

Njegovo delo v podjetju se v glavnem omejuje na strokovno področje, še posebno v letih, ko je kot šef gradbišča pri izgradnji HE Moste, šef gradbišča velike koksarne v Zenici, direktor operativnega sektorja, vložil vse svoje sile za hitro, uspešno in kvalitetno dokončanje objektov. Vse je bilo podkrepljeno z velikim znanjem, pa tudi s čutom pravičnosti in perspektivnega gledanja na določene probleme v našem poslovanju, pa tudi na ljudi, kar je prav tako eno izmed znamenj človekove veličine, in četudi se je včasih v polemičnem in ostrem dvoboju spoprijemal s sogo-

● Gradisova nagrada

Osnutek pravil za »Gradisovo nagrado« oziroma »diplomo« je bil dalj časa v obravnavi v naših enotah. Tudi v našem časopisu je bilo o tem že pisano. Končno besedilo pravil je delavski svet sprejel. Prav bi bilo, da bi pravila kmalu uporabili za kakšen primer in spodbudili člane delovne skupnosti k delu, za katerega se dajejo še posebne nagrade.

Center za izobraževanje je predložil predračun stroškov izobraževanja za leto 1973 v višini 5.186.220 din. kar predstavlja okrog 2,5% od predvidenih osebnih dohodkov. Delavski svet je zahteval, da naj bo na prihodnji seji poročilo o kadrovski problematiki v podjetju.

Inventurna komisija je obširno poročala o popisu sredstev, terjatev in obveznosti v podjetju po stanju na dan 31. decembra 1972. Po obravnavi je delavski svet odobril ugotovljene inventurne razlike ter odredil, da se preknjižijo na izredne izdatke oziroma dohodke.

● Integracijska gibanja

Za integracijska gibanja v gradbeništvu je bilo v zadnjem času veliko slišati. Glavni direktor je seznanil delavski svet z razgovori glede združitve podjetij Gradis, Primorje in Slovenija ceste, ki že sedaj delujejo skupno pri prevzemanju del za nizke gradnje z dogovorom o poslovno tehničnem sodelovanju in z imenom GAST.

Delavski svet je sklenil, naj informacijo o tem pošljejo v obravnavo celotnemu kolektivu, da bo mogoče na tej širši osnovi voditi nadaljnje pogovore o združitvi.

Nato je delavski svet sprejel k znanju, da tečejo razgovori o inte-

vorniki, vendar pa nikoli ni prešel meje človekovega vrednotenja in dostojanstva sodelavcev.

Ing. Hugo Keržan je tudi eden izmed tistih direktorjev, ki je vseskozi zagovarjal in utrjeval delavsko samoupravljanje. Ob takem sodelovanju in razumevanju smo lahko samoupravljanje utrjevali vse do današnjega dne, ko bodo delavci v okvirih samoupravnih sporazumov lahko odločali o jutrišnji usodi svoje temeljne organizacije združenega dela in preko teh o usodi Gradisa in celotne samoupravne družbe.

Posebno zaslugo mu moramo priznati za usklajevanje interesov posameznikov s skupnimi interesi, kar je v integrirani delovni organizaciji, kot je Gradis, včasih težko doseči. Pred sabo je imel le skupne interese in le redkokdaj se je zmotil. V času njegovega vodstva so se pota slovenskega gradbeništva cepila, križala in razširjala. Metode in tehnologija dela so se bogatile z izkušnjami gradbenih strokovnjakov in Gradis je vedno korakal v prvih vrstah slovenskega gradbeništva. Tako je bilo izven podjetja, tako je bilo tudi v kolektivu. Čeprav so se mnenja med seboj kresala, je bila njegova smer vseskozi ravna in zagotavljala nenehen razvoj, ki ga z ničemer ni mogoče obiti ali obrniti.

Njegov praznik sovpada s praznikom naših žena, zato ga bomo lahko tem slovesnejše proslavili.

Ob njegovem visokem jubileju mu vsi iskreno čestitamo z željo, da bi še vrsto let tako uspešno vodil krmilo Gradisovih kolektivov, istočasno pa mu kličemo še na mnoga leta!

L. C.

graciji s podjetjem Stavbenik iz Kopra ter imenoval posebno komisijo za izdelavo ustreznih elaboratov. Nadalje je vzel k znanju še poročilo o integracijskih gibanjih na področju Maribora in na Koroškem ter podprl stališče, naj se pogovori nadaljujejo.

Za združevanje sredstev za stanovanjsko gradnjo sprejemajo občine samoupravne in družbene dogovore. Ker rešujejo naše enote stanovanjska vprašanja samostojno, bodo zato tudi same sklepale omenjene sporazume o združenju sredstev za gradnjo stanovanj in o solidarnostnih skladih v posameznih občinah. Zato naj delavski sveti enot dajo soglasje k sklenitvi takih dogovorov in tudi neposredno sodelujejo pri združenju sredstev stanovanjske graditve na teritoriju občine, kjer je sedež enote. Kar zadeva

sredstva, s katerimi bodo enote razpolagale za stanovanja, velja še nadalje enak postopek, tj. da enota odobri posojilo posamezniku ali sklene o dodelitvi stanovanja iz dela sredstev, pogodbe ali odločbe pa bodo izstavljene preko splošne službe podjetja, dodeljeno stanovanje pa bo predano v upravljanje naši stanovanjski enoti.

● Izstop iz »Poljobanke«

V nadaljevanju se je delavski svet razširil predmet poslovanja glede projektiranja objektov (industrijski, stanovanjski, gostinski). Na-

Sindikalni odbor podjetja je za povišanje osebnih dohodkov

Na zadnji seji Gradisovega sindikalnega odbora so razpravljali med drugim tudi o osebnih dohodkih v letu 1973. Ker pričakujemo v letošnjem letu stagnacijo realnih osebnih dohodkov, se bodo nominalni osebni dohodki povečali najbrž le za toliko, kolikor se bodo povečali življenjski stroški (12—14%). Ker se ostala gradbena podjetja že pripravljajo na dvig obračunskih osnov, je tudi nč sindikalni odbor predlagal zvišanje osebnih dohodkov.

Dvignili bomo najnižjo obračunsko osnovo za približno 12%, in sicer nižjim kvalifikacijskim skupinam več, višjim pa manj. Najvišje obračunske osnove za individualne izvršilne organe pa bomo obdržali na sedanji ravni, oziroma jih uskladili, za ostala delovna mesta pa bi razvrstili obračunske osnove po analitičnih ocenah delovnih mest.

Na sestanku so razpravljali tudi o stanovanjskih razmerah delavcev in o njihovi prehrani. Namesto da bi se razmere v zadnjih letih izboljšale, so ostale na istem, ponekod pa so se celo poslabšale. Ljubljana še danes nima menze pa tudi Celje ne (morda pa bodo počasi le spoznali, da je tudi prehrana važna). Kar se Ljubljančanov tiče, so si prehrano delno uredili preko obratov družbene prehrane, vendar hrana dostikrat ni zadovoljiva, zato bo treba v bodoče pokazati malo več volje za ureditev tega problema, kontrolirati kakovost hrane in tudi posredovati, če bo potrebno. Skoraj po vseh gradbiščih so sicer delavcem zagotovljeni topli

obroki, treba pa bo bolj paziti tudi na kaloričnost, saj z nezadovoljivo prehrano ne škodimo samo delavcu, ampak tudi podjetju. Tolikokrat govorimo o fluktuaciji, le malokrat pa omenjamo pri tem, da marsikdo ne bi odhajal iz Gradisa, če bi mu nudili malo več — ne samo denarja, temveč tudi boljše življenjske razmere.

Glavni direktor inž. Hugo Keržan je predlagal, da bi se na eni naslednjih sej dogovorili tudi za zvišanje posojila za stanovanjsko gradnjo, saj današnja vsota 5 starih milijonov v primerjavi z zvišanimi cenami v teh letih ne pomeni veliko.

Predstavniki sindikata so govorili tudi o integraciji. V današnjih časih je ta potrebna, podjetij, ki so po dejavnosti podobna nam in ki nam tudi drugače ustrezajo, pa je v Sloveniji precej.

Tečajniki — »profesorji« iz Maribora

Ob 8. marcu

Pred nami je 8. marec — dan, ko se spominjamo vseh delovnih žena v družini, podjetju, domovini in na svetu sploh. Kljub naporom, da bi zadostili ustavi in zakonu, ki ščiti mater, še vedno najdemo žene, ki delajo v nočni izmeni, in matere, ki z »atomsko brzino« tečejo z dela domov, v jasli, k raznim tetam in babicam po otroka, da nastopijo svojo drugo izmeno v gospodinjstvu. Praktično res nimajo dovolj časa za sebe, za svoje izobraževanje, za kulturno in športno udejstvovanje, še manj pa, da bi posvetile sebi kakšno urico tega vedno »manjkajočega časa«.

Se vedno je premalo aktivnih žena v organih delavskega samoupravljanja. Posebno še v današnjem času stabilizacije, ko bi marsikatera žena predlagala pameten predlog, saj so žene, posebno Slovenke, znane kot varčne in dobre gospodinjice, ki znajo obračati dinar v času današnje draginje.

Kljub gornjim naštetim dejstvom pa dajemo v naši državi velik poudarek politični, ekonomski in družbeni enakopravnosti žene in matere. V tem smo dosegli že velike uspehe in lahko trdimo, da smo v tem pogledu daleč pred državami, ki so bolj razvite od nas. Koliko žena je še po svetu, ki nosijo najtežje breme, nimajo pravice do svobode govora in svojih zahtev, morda niti pravice misli. Nihče nima zanjo lepe besede, niti uvidevnosti, pozna le svoje delo, ki ga mora opraviti kot robot — avtomatično, brezciljno.

V našem podjetju je zaposlenih 515 žena ali 9,5% od celotnega števila zaposlenih. Seveda tu smo v manjšini, vendar moramo vedeti, da naša dejavnost v glavnem predstavlja le težka zidarska in tesarska dela, poleg teh pa še ostala. Žene pridejo v naši dejavnosti v poštev kot inženirji, tehniki, administratorji, knjigovodje in še pri drugih fizično lažjih poklicih.

Ob njihovem prazniku želimo vsem ženam, naj bo 8. marec res praznik veselja in radosti, pomagajmo jim, kjer se le da, saj z dobro in vedro besedo dosežemo več, kot pa z ukazi in trmoglavostjo.

Vsem ženam v podjetju pa želimo v krogu svojih sodelavcev obilo zdravja, zadovoljstva in dobrega počutja.

Nuša

to je sprejel predlog, da se začne postopek za spremembo pravilnika o delovnih razmerjih glede dolžine rednega letnega dopusta.

Glede na to, da nastajajo nujni primeri za nabavo osnovnih sredstev, je DS zaradi nemotenega poslovanja sklenil, da se smejo takšne nabave opraviti med sejama delavskega sveta, vendar samo do skupne kvote 200.000 din. Na prvi naslednji seji pa se morajo vse nabave predložiti v potrditev delavskemu svetu. Za to pa je pooblastil posebno štiričlansko komisijo.

Končno je delavski svet sklenil da bo podjetje izstopilo iz članstva »Poljoprivredne banke« v Beogradu.

Z. R.

Takoj preprečiti stihijo na področju cen

Predsedstvo republiškega odbora sindikata je ugotovilo:

Družba kot celota, delovni kolektivi in vsi delovni ljudje so z veliko verno in zaupanjem sprejeli ukrepe, ki naj zagotovijo bolj stabilna družbenoekonomska gibanja. Zlasti ukrepe, ki so bili sprejeti za odpravo nelikvidnosti, saj so v delovnih kolektivih povečali zaupanje delavcev, da bomo odločneje odpravljali dosedanje napake.

Po sprejetju samoupravnih sporazumov je gibanje osebnih dohodkov v skladu s predpostavkami ekonomske politike. Zaskrb-ljujoča pa je ugotovitev, da so v zadnjem času vse pogostnejši ukrepi nekaterih delovnih kolektivov in družbenopolitičnih skupnosti, ki vidijo edini izhod iz svojih posamičnih težav v dviganju cen, v dodatnem obdavčevanju posameznih proizvodov itn. Smatramo, da morajo biti ukrepi za doseganje stabilizacije uskladeni in javno dogovorjeni. Pri vseh ukrepih je nujno treba računati z vsemi možnimi posledicami.

Predsedstvo republiškega odbora se pridružuje opozorilu, ki so bila izrečena na seji biroja predsedstva ZKJ in predsedstva SFRJ in ki ugotavljajo stvarno nevarnost takega enostranskega ukrepanja. Zato poziva organizacije in organe sindikata, da se na področjih svojega delovanja zavzamejo za preprečevanje stihije v ukrepih delovnih organizacij in družbenopolitičnih skupnosti, storilo pa bo to tudi samo na nivoju SR Slovenije in zveze.

Se vedno močna fluktuacija

Lani je bilo v našem podjetju zaposlenih povprečno 5404 delavcev, od tega jih je 384 v inozemstvu. Če pogledamo njihovo dejansko izobrazbo, lahko ugotovimo, da je med nami 2733 delavcev, ki nimajo popolne osemletke. Samo z osnovno šolo je 819 delavcev, s kvalifikacijo pa 1197 delavcev. Visoko kvalifikacijo ima 176 zaposlenih, srednjo šolo 309 ljudi, dokončano višjo šolo 36 ljudi in dokončano visoko šolo 89 ljudi. Torej imamo veliko nekvalificiranih delavcev, kar je glede na specifičnost stroke razumljivo, drugače pa imamo največ tesarjev in zidarjev (32%). Povprečna starostna struktura je taka: 31% je starih manj kot 25 let, 27,4% pa od 25 do 35 let. Ostali (41,6%) so stari nad 35 let. Če pogledamo še narodnostno strukturo: Slovencev je 46,1%, Hrvatov 22,6%, Srbov 11,9% in 19,4% ostalih.

V našem podjetju precej govorimo o fluktuaciji delovne sile. Kako je bilo lani? Sprejeli smo 1762 delavcev, 1815 pa jih je iz našega podjetja odšlo. Vzroki za odhod si slede takole: največ je bilo samovoljnih prekinitev, nekateri so zapustili naše podjetje iz družinskih vzrokov in pomanjkanja stanovanja, nekateri pa so delovno razmerje prekinili že v poskusni dobi. Precej je tudi takih, ki jim pri nas osebni dohodki niso dovolj veliki. 75 delavcev je odšlo iz našega podjetja po volji delovne organizacije. Največ je odšlo nekvalificiranih ljudi, precej pa tudi polkvalificiranih in kvalificiranih.

Večina naših delavcev je na delovnem mestu toliko oddaljena od svojih stalnih bivališč, da se dnevno ne morejo vračati domov. Zato ima 3175 delavcevčasna prebivališča v naših samskih domovih. 1015 delavcev se vozi na delo z medmestnimi in mestnimi avtobusi ali vlaki.

Prehrano si naši obrati organizirajo na dva načina: v lastnih kuhinjah ali v tujih obratih družbene prehrane. Lastne kuhinje imajo samo PE Maribor, Nizke gradnje in Jesenice. Cena za tri dnevne obroke v teh je od 11 do 13 dinarjev.

K dobrem standardu sodi tudi urejeno stanovanjsko vprašanje. Primerno urejena stanovanja ima 5178 zaposlenih, neprimerno pa 124. Med nami je tudi 54 podnajemnikov. Imamo 14 samskih domov, v katerih je 1911 ležišč, kar pa je še vedno premalo. Imamo tudi nekaj delavskih naselij — trajnejših stanovanjskih provizorijev. Nekateri so dobro urejeni in vzdrževani, nekateri pa tudi ne.

Perspektivni in akcijski program predvidevata izboljšanje kadrovske strukture v korist kvalificiranih in visokokvalificiranih kadrov. Tako je naše podjetje lani štipendiralo na višjih in visokih šolah 59 študentov, na srednjih šolah pa še 78 dijakov. Učencev imamo 323, v večernih šolah pa še šola 82 zaposlenih.

Za poklice ozkega profila je bilo organiziranih 11 raznih oblik izobraževanja, tečajev pa se je udeležilo 190 kandidatov. Imeli smo tudi tečaje za t. i. interne poklice: KV tesarje, zidarje, betonarje itd. Tako je bilo za poklice širokega profila organiziranih 14 tečajev, na katerih je bilo 147 kandidatov. Velik poudarek smo dali tudi dopolnilnemu izobraževanju zaposlenih in specializaciji. Raznih oblik takega izobraževanja se je udeležilo 203 članov kolektiva, imeli pa smo nekaj seminarjev tudi za inženirje, tehnike in delovodje. Med to vrsto izobraževanja sodijo tudi strokovne ekskurzije. Tako so si nekateri ogledali Djerdap, gradnjo olimpijskega naselja v Münchnu, podzemno železnico v Budimpešti, največ pa je bilo ekskurzij na domača delovišča.

Varčujmo, a ne na rovaš OD

Predsedstvo sveta ZSJ je na svoji seji razpravljalo o cenah in ostro obsodilo poskuse zviševanja cen. Poskuse je označilo kot protistabilizacijo. Predsednik sveta ZSJ, inženir Petrovič je navedel prve konkretne uspehe pri uresničevanju stabilizacijske politike, in to: znatno poravnane obveznosti družbenopolitičnih skupnosti do gospodarstva in tudi poraba se je na mnogih področjih zmanjšala. Poudaril pa je, da akcija varčevanja ne sme iti samo na račun osebnih dohodkov, temveč jo je treba razširiti tudi na stroške poslovanja in na racionalnejše gospodarjenje.

Teh nekaj tednov nazaj so bili po naših enotah pripravljene občni zbori sindikatov, na njih pa naj bi pregledali delo izvršnih organov te organizacije v zadnji mandatni dobi, treba pa je bilo tudi izvoliti nove izvršne odbore, pravzaprav celotna nova vodstva osnovnih sindikalnih organizacij. Čeprav ni lepo, da o sebi grdo govorimo, moramo vseeno ob tej priložnosti nekatere opomniti, da sindikalna organizacija obstaja tudi takrat, kadar je neposredno ne rabimo; torej, če že včasih kaj zahtevamo od nje, potem menda vsaj toliko zasluži, da pridemo na njene občne zборе, ki so enkrat na leto; v nekaterih enotah (npr. Centrala) se je namreč zgodilo, da ob prvem sklicu ni bilo sklepčnosti.

Na občnih zborih je prišlo na svetlo precej problemov, ki nas tarejo. Tako v Celju na primer še vedno nimamo zadovoljivo urejene prehrane zaposlenih in zavedajo se, da je zgraditev menze res že prava nujnost. Ivan Butina pa je predlagal, da bi delovni čas pozimi skrajšali, poleti pa nadomestili te ure s podaljšanim delovnim časom. Ivanka Pogačnik je opozorila na precejšnje povečanje bolniškega staleža. Treba bo uvesti strogo kontrolo nad bolniki. Na tem občnem zboru so izvolili naslednji izvršni odbor: predsednik je Drago Herman. Člani pa Silvo Božič, Albin Brežnik, Jozo Jularič, Savo Zarin, Janko Akerman, Franc Škrabl, Marija Verbič, Oto Logar, Husein Šljivar, Rudi Lukner in Stevan Spasojevič.

● Vsaka TOZD svojo OSO

Na občnem zboru osnovne sindikalne organizacije Centrale, Biroja za projektiranje, UDD in USH so ugotovili, da bi iz nje morali nastati dve osnovni organizaciji. Rajko Zupančič je dejal, da v zadnjem času skoraj vsa teoretična dela govorijo o tem, da mora imeti vsaka TOZD svojo OSO. V našem primeru ima namreč projektivni biro čisto drugačne naloge kot centrala. Nekaj nalog pa bodo lahko skupno reševali. Ljubež Cepuš je ob tej priložnosti dejal, da bi se na enem naslednjih sestankov morali pogovoriti o vlogi centralnih služb v Gradisu. Inž. Reya pa je prikazal potrebo po profesionalnem sindikalnem funkcionarju. Za delo v sindikatu ni nihče več tako zainteresiran, ker mora to delo opravljati poleg svoje službe, kar vzame dosti časa. V izvršni odbor Centrale, UDD in USH so izvoljeni inž. Franc Hren, Slavka Gradisar, inž. Janez Pogačnik, Nuša Piškur, Matija Krnc, inž. Janko Strajnsak, Dora Klemenčič, v IO Biroja za projektiranje pa Osvin Novak, inž. Toš Kitek, Franc Lesar, Ivica Zorko, Majda Satler.

Poslovna enota Ljubljana je na sestanku precej časa posvetila stanovanjskim zadevam Alojz Turel je predlagal, da se stanovanjska problematika rešuje načrtno, po pravilniku in z vsemi razpoložljivimi sredstvi. Inž. Štefan Mesarič je povedal, da teče akcija za povečanje stanovanjskega prispevka od 4 do 6 odstotkov in da se bo namenila polovica teh sredstev za izgradnjo najemniških stanovanj. Franjo Kuhar je na sestanku vprašal, zakaj toliko delajo na terenu in tako malo v sa-

Janez Mezek 50-letnik

Janez Mezek se je rodil v Gaberku, le 10 km iz Škofje Loke. Poljansko dolino je vzljubil še kot otrok, zato je tudi sedaj noče zapustiti. V njej je preživel vse vesele in žalostne dni svojega življenja. Iz rodne vasice se vsak dan vozi na delo v Škofjo Loko, kjer je na našem obratu zaposlen na delovnem mestu kurjača.

Pred zaposlitvijo v našem obratu je bil zaposlen v tovarni furnirja v Bodovljah, ki je bila pod okriljem Jelovice. Čeprav je bil tu na delovnem mestu delovodja, je moral iz zdravstvenih razlogov na manj odgovorno delovno mesto. Izbral je naš obrat v Škofji Loki, kjer že dvanajst let skrbi, da naše delavce na obratu ne zebe tudi v najhujšem mrazu. Svoje delo opravlja marljivo in vestno.

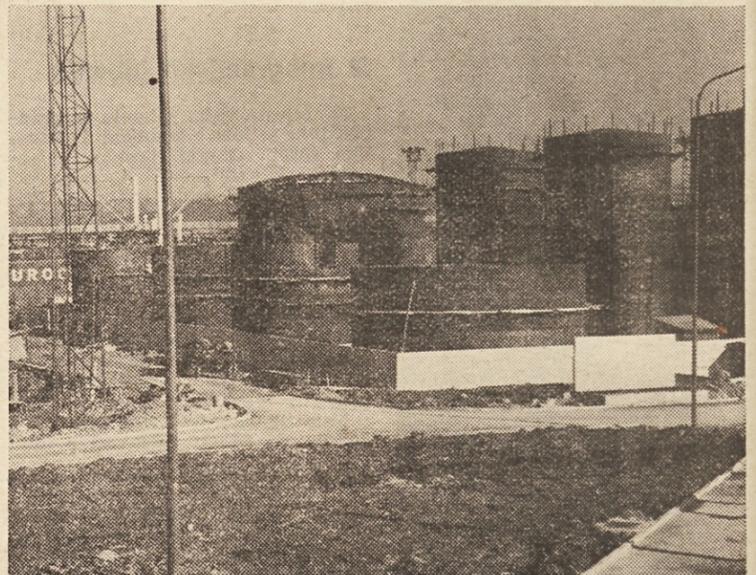
Ob njegovem jubileju mu želimo sreče in osebnega zadovoljstva ter da bi še dolgo delal z nami.

Sodelavci

mi Ljubljani. Inž. Mesarič mu je odgovoril, da pač ne smemo zahtevati del samo v Ljubljani. Tov. Nurkič je zopet odprl problem pomanjkanja lahke mehanizacije na gradbiščih. Novi izvršni odbor: predsednik je Alojz Kepić, člani pa so Marija Lisjak, Andrej Pajtak, Martin Golnar, Stane Zvonar, Franc Kalšan, Valent Petrič, Vinko Sabol, Miha Kavka, Milena Bergant, Mile Lamenović, Marko Burazer, Ivan Stabe, Janez Bukovec, Mirko Novak.

● Delo je treba iskati

Tako so poudarili na občnem zboru na gradbenem vodstvu v Mariboru. Martin Zajšek je opozoril ob tej priložnosti, da so bili lani najslabši rezultati gospodarjenja. Poleg iskanja dela moramo začeti tudi z večjim varčevanjem, sindikat pa bi moral tudi bolj vplivati na organe samoupravljanja pri tem. Lozinšek je opomnil navzoče, da gradbišča skoraj nikoli ne obiščejo funkcionarji sindikata, kar bo tudi treba popraviti. Veit pa je bil mnenja, da komisije HTV delajo preveč togo, premalo vzgajajo in svetujejo ljudem. V izvršni odbor so izvolili Alojza Botulina, Cirila Bruslja, Vehbija Cerića, Franca Čontalo, Slavka Kermela, Janeza Kuharja, Romana Merinika, Jožeta Pečka, Viktorja Pernata, inž. Mira Primorca, Evo Radej, Franca Ščavničarja, Antona Škergeta, Alberta Špindlerja in Alojza Topolovca. Predsednik je inž. Miro Primorec.

Na občnem zboru Nizkih gradenj so poudarjali, da je treba predvsem skrbeti za standard delavcev. Tako bodo morali čimprej urediti prehrano na Pobrežju. Na gradbiščih pa naj bi tudi organizirali predavanja o samoupravnih pravicah in dolžnostih delavcev. Na splošno pa so se vsi strinjali, da bi morali biti masovni sestanki bolj pogostni. Za predsednika novega izvršnega odbora so izvolili Ferda Kranerja, za člana pa Iva Krstina, Lovra Bašneca, Slavka Berliča, Andrejo Černivec, Antona Domanjko, Lenarda Hranjca, Franca Klančarja, Franca Kuharja, Feliksa Simoviča in Silvo Škrebilin.

● Kaj je s stanovanji

Tudi v Ravnah na Koroškem so razpravljali o stanovanjskih problemih zaposlenih. M. Orlič je menil, da največ takih, ki potrebujejo stanovanja, nima še velikih družin; ker so to mladi zakonski pari, zato bi bilo prav, da bi zgradili blok z manjšimi stanovanji. Tov. Sampl pa je na sestanku poudaril, da bi mladini v podjetju morali pomagati, da se organizira, da tudi v družbenopolitičnem delu sodeluje. Za novega predsednika izvršnega odbora so izvolili Bogomirja Gabrovca, za člana pa Edvarda Babiča, Karla Bučka, Adolfa Hanžeta, Franca Grubelnika, Adrijno Djuretiča, Ivana Grab-

nerja, Filipa Havleta in Stanko Kovarič.

Na sestanku osnovne organizacije enote Ljubljana-okolica so sklenili, da bodo čimprej poskrbeli za stanovanja v Tornačevem, v katerih so naši delavci. V novi izvršni odbor pa so izvolili Ernesta Gomboca, Franja Krzrnarja, Mehmeda Kadirića, Osmana Bilanca, Marijo Kocjančič, Safeta Ferizovića in inž. Marjana Sosića.

V obratu gradbenih polizdelkov so mladi ustanovili svojo mladinsko organizacijo in vsi so na sindikalnem občnem zboru to toplo pozdravili. Za vnaprej jim bodo pomagali pri delu, kot prvo pa jim bodo priskrbeli prostor, kjer se bodo lahko mladinci zbirali in delali. Nov predsednik izvršnega odbora sindikata je inž. Marko Primožič, člani pa so Franc Duh, Jernej Fortuna, Angelca Kardoš, Franc Mandeljc, Anton Pogačnik.

● Mladino v samoupravne organe

V mariborskih kovinskih obratih so tudi sklenili, da bodo mladino bolj pritegnili k delu v samoupravnih organih podjetja, tov. Nipič pa je zahteval, naj podjetje prepreči ustanavljanje lastnih delavnic v posameznih enotah, ker so bili za tako delo ustanovljeni obrati. Njihov novi predsednik osnovne sindikalne organizacije je Janez Raušl, člani odbora pa so Ljuba Požar, Marjan Herbec, Anton Stražar, Anton Višner, Jože Fajfer, Kristina Gerovac, Zmago Gomzi in Vlado Zunko.

V železokrivnici se zaposleni pritožujejo, da gretje v proizvodni hali ni zadovoljivo. Sklenili so, da bodo uredili v hali centralno kurjavo, obenem pa halo tudi z vseh strani zaprli. Predsednik novega izvršnega odbora je Mirko Amidžič, člani odbora pa so Marija Fišer, Ivan Lukman, Slavko Matijevič in Ante Milkovič.

Merlakovih šestdeset let

Lepa navada se je ustalila med nami, da se ob večjih jubilejih naših sodelavcev spomnimo nanje in jim vsaj s skromnimi besedami izrazimo naše veselje, da so med nami, in jim sporočimo naše čestitke. Ta mesec imamo nekaj jubilarov in med njimi je tudi Marjan Merlak, ki praznuje svojih šestdeset let življenja.

Pri Gradisu je že 27 let in tudi kvalifikacijo železokrivca si je pri nas pridobil. Najprej je delal na avtocesti Ljubljana—Vrhnika, nato v Litostroju, pa v Vuzenici, Kopru in Zalogu, sedaj pa dela že štiri leta v ljubljanski železokrivnici. Tu se dobro počuti, vendar ne bo več dolgo vsak dan med nami, saj odhaja že letos v pokoj. Tak »odmor« si je v vseh teh letih dela po terenu tudi zaslužil. Doma ima dva otroke in tako bo lahko delo v železokrivnici zamajal za igro z vnučki.

Ob njegovih šestdesetletnici mu vsi želimo še veliko zdravja in še veliko let.

V KORAK Z MODERNO TRGOVINO

V zadnjih letih se je gradbeništvo v Jugoslaviji zelo razvilo in nastalo je veliko novih gradbenih podjetij. Med njimi je sicer nekaj takih, ki nam ne povečujejo ugleda. Na splošno pa smo Jugoslovani znani kot dobri gradbeniki. Na vseh celinah sveta smo že pokazali svoje graditeljske sposobnosti. Proste zmogljivosti v gradbeništvu izvažamo v druge države. Gradbena podjetja zaslužijo vsako leto okoli dvesto milijonov dolarjev. Na licitacijah v drugih državah vse pogosteje zmagujejo jugoslovanska podjetja. Tako smo gradili tudi del olimpijskega naselja v Münchnu. Tudi doma imamo precej objektov, ki jih radi kažemo tujcem. To so predvsem veliki, zahtevni objekti, da pa se pri stanovanjski gradnji bolj slabo odrezemo, pa tudi ni skrivnost. Naše podjetje se ukvarja z objekti nizke in visoke gradnje, vsekakor pa zanj velja predvsem vse najboljše. V tujini imamo svoja obrata, ki dobro poslujejo in kvalitetno delata, doma pa smo tudi eno najboljših gradbenih podjetij. Na lovorikah pa vsekakor ne moremo sedeti in treba je misliti tudi naprej. Kako bo naše podjetje nadaljevalo svojo pot, predvsem v sedanjih razmerah stabilizacije, smo vprašali predsednika odbora za razvoj ing. Jožeta Uršiča.

■ Tudi mi smo vključeni v stabilizacijske procese v gospodarstvu. Kako se to pozna v našem podjetju?

■ Tudi nas se je prišla. Sicer se nismo imeli česa bati, saj smo vedno poslovali po predpisih in tudi drugače dobro gospodarili. Kljub temu pa ukrepi le ostanejo ukrepi in treba je pač paziti, koliko naredimo, koliko zaslužimo in kam trošimo. Naš glavni direktor pravi: »Trošimo samo toliko, kolikor zaslužimo.«

■ Ali pri tem mogoče zanemarjamo druge pobude?

■ To ravno ne, zdi se mi pa, da manjka pri nas podjetnosti. Da stojimo trdno le na svojih nogah, je prav, vendar je današnji razvoj gospodarstva tak, da je včasih potrebno tudi tveganje. Premišljeno tveganje nam včasih lahko tudi koristi.

■ Tudi o integracijah se dosti sliši. Kaj pa mi?

■ Kar prepozno smo se vključili v ta proces. Integracije so že sedanost, ne bodočnost. Tu ne gre samo za hudo konkurenco, ki sili podjetja, da se združujejo in tako postanejo močnejša. Gre tudi za čisto materialno plat. Če hočemo graditi velike stvari, in to mi kot podjetje predvsem za nizke gradnje tudi delamo, moramo imeti dobro mehanizacijo dovolj strokovnega kadra; vse to imamo lahko le, če združimo sile. V raznovrstnih integracijah moramo najti svoje mesto. Tudi v Sloveniji konkretno imamo take, s katerimi bi se lahko tesneje povezali — Stavbenik, Konstruktor in drugi. Najti moramo prave in trajne vezi. Vsi pa bi se morali zavedati, predvsem tisti, ki so proti integracijam, da pri tem ne gre za »pohrustanje« malih, ampak gre za enakopravno povezavo v eno močnejšo delovno organizacijo.

■ Kaj pa mislite o naši razvojni službi?

■ Pri nas se pozna, da smo bili brez razvojne službe nekaj let, brez nje pa si danes res ne predstavljam napredka nekega podjetja. Razvojno-organizacijska služba je zaenkrat še reven dojenček. Nimamo dosti kadra, nimamo dosti in dovolj velikih prostorov. Tisti, ki v tem že delajo, so na takem delovnem mestu premalo časa. Počasi pa bo že šlo. Pri tem delu moramo upoštevati, da razvoj ne pomenijo samo dobri stroji, mehanizacija itd., ampak predvsem človek. Stroji zastarajo, vedno jih je treba nadomeščati z modernejšimi, če hočemo biti uspeš-

ni, pri ljudeh pa je drugače. Kadri so torej glavno bogastvo razvoja. Pri vsem razvoju pa moramo upoštevati še nekaj: sami sebe moramo temeljito izprašati in se poučiti o tem, kje pravzaprav danes naše podjetje je, kaj je v resnici doseglo. Ko vemo to, šele lahko planiramo vnaprej.

■ Kako pa bo potem z razvojem našega podjetja?

■ Težko je vedeti, kako bi bilo najbolj prav za naprej. Področje razvoja je tako obsežno, da bo moral odbor za razvoj ogromno delati. Gre za organizacijski del razvoja in za tehnični del. To pa sta dve precej različni polji. Kako bo v našem podjetju? Komercialno moramo narediti komercialno, ker prave komercialne z modernimi prijemi nimamo. Vse delamo še po starem. Kot zelo solidno gradbeno podjetje potrebujemo tudi dinamično komercialno. Pri osebnih dohodkih pa tole: ukrepi za delitev osebnega dohodka bi morali biti taki, da bi delavce stimulirali, vendar to ne bi morali postavljati na prvo mesto, ostale vidike vzpodbud pa zanemarjati. Veliko govorjenja je tudi o TOZD. Te ne bi smeli imeti samo političen pomen, v njih obstojih je treba iskati pravi gospodarski smisel.

■ Te je bila bolj organizacijska plat razvoja. Kaj pa tehnična?

■ Naš sistem stanovanjske gradnje bi morali še izpopolniti in veliko graditi. Čedalje več je montažne gradnje in mi jo imamo, dobičkonosno pa je samo takrat, kadar gradimo na velikih kompleksih, velikih objektov. Potrebujemo velika gradbišča. Trenutno delamo na sistemu 100% montažne gradnje. Tako bomo našo stanovanjsko gradnjo še bolj izpopolnili.

Morali pa bi poskrbeti, da bi se rešili problema, kje dobiti surovine. Manjkajo nam gramoznice itd. Ze prej sem rekel, da je pri razvoju treba tudi precej korajže. Pri razvoju podjetja pa moramo upoštevati tudi tisto, kar že imamo. Kovinski obrati v Ljubljani in Mariboru so zametek zelo kvalitetne perspektivne osnove in pomoči naše gradbene industrije. Na splošno pa moram samo to še poudariti, da bo treba čimprej začeti z inženieringom. Kako — to bo treba pa še precej razmišljanja in dela.

Nada Gašpir

Hotel Alpe Adria v Radovljici, kjer so bili seminarji

Koristno in zanimivo

V Radovljici se je končal seminar za tehnično ekonomski strokovni kader — Udeležilo se ga je 325 članov kolektiva

Center za izobraževanje je pred enim mesecem pripravil seminar, ki je bil namenjen našim delovodjem, tehnikom, inženirjem in tudi ekonomistom. Njegov uradni naslov je bil: Politika podjetja kot skupnosti temeljnih organizacij združenega dela. Seminar smo organizirali s pomočjo visoke ekonomske komercialne šole v Mariboru. V štirih dneh in ne šole v Mariboru v štirih dneh in petih skupinah so se zvrstila predavanja dr. Janka Kralja (Uvod v povolitko podjetja; Filozofija in politika podjetja; Strategija in struktura), profesorja Franja Periča (Politika TOZD; Parkinsovi zakoni in Petrov zakon), Rajka Zupančiča (TOZD v praksi, samoupravni sporazum z ozirom na oblikovanje medsebojnih odnosov), Leopolda Ilvarja (Kompleks politike podjetja), Leona Repovža (Uporaba določitev in šahovnic v gradbeništvu), Rudija Rozmana (Informacijski sistem za poslovne odločitve), Lojzeta Cepuša (Praktično delo in perspektive informativnega oddelka v Gradisu), Roberta Cegljarja (Medsebojni odnosi), Toneta Martinška (Poslovanje z gradbeno mehanizacijo), ing. Dušana Sodnika (Ponudbe, obračun, pokalkulacije v luči perspektive), ing. Franca Roškara in Janeza Skofica (Varstvo pri delu) in Nadana Sevnika (Trdnost betona in njegove značilnosti).

Dr. Janko Kralj nam je podal osnove politike podjetja. Njegova predavanja so nam predstavila, kaj podjetje kot organizacija združenega dela pravzaprav je. Podjetje nasploh se smatra za temeljno celico družbenega gospodarstva, organizirano zaradi pridobitvene dejavnosti in zadovoljevanja potreb. V njem delavci samoupravno odločajo in proizvajajo oz. opravljajo dejavnost za trg in ob prevzetem tveganju ustvarjajo vrednosti, ki so predmet delitve in ponovnega vlaganja v poslovanje. Take splošne temeljne značilnosti podjetja veljajo tudi za naše podjetje pridobitvena dejavnost, tveganje na trgu, samostojnost in obstoj v obliki pravne osebe. Obstaja pa tudi vrsta posebnosti. Podjetje je sedaj skupnost temeljnih organizacij združenega dela. Osnovne principe poslovanja podjetja smo spoznali prav na našem zimskem seminarju. S poj-

mom poslovanja podjetja je dr. Kralj opredelil delovanje podjetja v času, obsegu in prostoru, v katerem ljudje s svojim delom, izkušnjami in znanjem proizvajajo da bi te proizvode potem preko trga prodali in tako preskrbeli sredstva za nadaljnje proizvodnje. Podjetje je sestavljeno iz vrste podsistemov: temeljnih organizacij združenega dela in drugih organizacij in delov, delovnih skupnosti in posameznikov. Vsi ti so v določenih razmerjih znotraj podjetja v notranjem poslovnem območju. O teh razmerjih in razmerjih podjetja navzven ter o pogojih, v katerih podjetje posluje, je dr. Kralj na seminarju marsikaj povedal. Poleg tega pa so seminaristi zvedeli še marsikaj o sistemskem upravljanju in politiki podjetja, o filozofiji podjetja (nazori in vrednote v podjetju itd.), o temeljnih ciljih in merjenju poslovnega uspeha itd.

S predavanji dr. Kralja so bili seminaristi zelo zadovoljni. Z duhovitim vložki je poslušalce znal pritegniti, da so vseskozi spremljali predavanje s pazljivostjo. Sicer pa je vse pritegnila tudi sama vsebina predavanj, kar je bilo razvidno tudi iz omenjenega vprašalnega polja, ki so jih seminaristi izpolnili ob koncu seminarja.

Kljub temu da smo o temeljnih organizacijah združenega dela že večkrat razpravljali na sestankih v podjetju, je bilo potrebno, da se z njimi temeljiteje seznanimo. Zato so bila v program seminarja vključena tudi predavanja prof. Franja Periča, Rajka Zupančiča in Leopolda Ilvarja. Vsak od teh je skušal osvetliti s svoje strani politiko TOZD. V ta predavanja so predavatelji vključili tudi politiko integracije, ki je ravno v sedanjem času za nas precej aktualna. S podlago, ki so jo seminaristi tako pridobili v Radovljici, se bodo veliko lažje vključevali v konkretne razprave o TOZD na naših sestankih.

Uspešnost poslovanja podjetja je odvisna od različnih dejavnikov, zato jo tudi na različne načine merimo, poleg produktivnosti, ekonomičnosti, fržnosti in rentabilnosti moramo upoštevati tudi družbene vidike omenjenih meril uspešnosti. Vsi ti

posamični pokazatelji pa prikazujejo stopnjo uspešnosti le, če so povezani med seboj in tu nastopajo danes t. i. šahovnice kazalcev. O teh je v Radovljici predaval mag. oec. Leon Repovž, strokovni sodelavec na visoki ekonomski komercialni šoli v Mariboru.

O informacijskih sistemih za poslovne odločitve je predaval mag. oec. Rudi Rozman. Skušal je opisati osnove informacijskega in ravnalnega sistema poslovanja podjetja. Pomembnost informacij in ravnanja je vedno večja. Zato je seminariste seznanil s fizičnim, operativnim, proizvodnim, ravnalnim in informacijskim sistemom ter njihovo mesebno povezvanostjo. Nadaljevanje tega predavanja je pripravil Lojze Cepuš, ki je informacijski sistem prikazal v ožjem smislu kot informiranje in samoupravljalško komuniciranje. Prikazal je možnosti neposrednega informiranja v Gradisu in potrebo po dobri organizaciji informativnega oddelka, ki naj bi zaposlenim nudil pravočasne in zanimive informacije, navzven pa slika o delu našega podjetja in naših ljudeh.

Gradisov psiholog Robert Cegljar je v predavanju »Medsebojni odnosi« skušal opozoriti na pomen človeškega faktorja v podjetju. Nakazal je nekaj možnosti in težav, na katere naletimo, kadar hočemo dvigniti delovni učinek delavcev in kaj vzpodbuja delavce pri delu, kakšna je vloga psiholoških skupin in kakšen naj bi bil odnos med podrejenimi in nadrejenimi.

Predavanje o poslovanju z gradbeno mehanizacijo, o kateri je govoril Anton Martinšek, je povzročilo kar živo razpravo. To temo so vsi najboljše poznali, saj se z njo srečujejo vsak dan pri svojem delu. Marsikaj novega pa so izvedeli od ing. Dušana Sodnika, ki je predaval o ponudbah, obračunu in pokalkulacijah.

Ing. Franc Roškar ter Janez Skofic pa sta svoje izvajanje posvetila zaščiti pri delu in sploh varstvenim ukrepom na gradbišču.

Zanimivo je bilo tudi predavanje Nanada Sevnika, ki je delovno zelo zainteresiral za delo z betonom in laboratorijskimi preiskavami. Ob koncu vsakega seminarja so

Skupina seminaristov

V dvorani med seminarjem

prisotni izpolnili vprašalno polo o predavanjih. Pokazalo se je, da so seminarjem vsi zadovoljni in da je koristen. Izvedeli so marsikaj novega, kar jim bo pomagalo pri delu in upravljanju v podjetju. Večina pa je menila, da naj v bodoče pripravijo seminarje, ki ne bi bili tako nabiti, saj je vsako novo snov treba

počasi dojemati, da je kaj ostane. Preveč zgoščena snov in natrpan program pa ne rodi takega uspeha, kot bi želeli. Skoraj vsi seminaristi so bili z vsebino seminarja zadovoljni in predlagali so, da ne bi ostali samo pri tem, ampak naj bi predavanja s to ekonomsko tematiko nadaljevali v naslednjem seminarju.

Več pozornosti naši varnosti na delovnem mestu

Varstvo pri delu je nekaj tako nujnega, da si brez njega ne moremo niti predstavljati kakšnega dela na terenu, v delavnicah ali kjerkoli drugje. V našem podjetju skrbimo organizirano za varnost zaposlenih že od leta 1957, vendar še vedno nismo storili dovolj, saj je nesreč in poškodb vsako leto kar precej.

Lani se je v našem podjetju poškodoval pri delu približno malo več kot vsak trinajsti, na poti v službo in iz nje pa se je poškodovalo 38 ljudi. Precej se je tudi povečalo število dni v bolnišnem staležu zaradi različnih bolezni. Skrb vzbujajoče je predvsem, da je bilo odsotnosti zaradi bolezni kar za 366 dni takih, ki so trajale čez 30 dni.

Za marsikatero poškodbo smo tudi sami krivi, saj ne spoštujemo vseh predpisov, ki so postavljeni zato, da nam naredijo delovno mesto varnejše. Lani je bil zato v našem podjetju opravljen kompleksen pregled. Pregledali so dokumentacijo o ureditvi gradbišč, kontrolne liste odrov itd., ugotavljali pa so tudi, kako je urejen prevoz delavcev z dela in na delo, kako je organizirana prehrana, nastanitve in podobno. Pregledali so 76 gradbišč in obratov in ugotovili, da ni bilo na petih gradbiščih elaborata o ureditvi gradbišč, manjkalo je 19 potrdil o zdravstvenih pregledih, 21 dokazil o preizkusu znanja o varstvu pri delu, 5 internih obratnih dovoljenj za stroje, 10 dokazil o meritvi prehodne upornosti ozemljil, 5 kontrolnih listov odra itd.

Ob pregledu so ugotovili, da nekateri delavci ne dobijo takoj ob nastopu službe predpisane varstvene opreme. Skladišča lahko vnetljivih

in eksplozivnih snovi tudi niso urejena. Urediti jih je treba v skladu z veljavnimi predpisi.

Po pregledu vsakga obrata in gradbišča so ocenili splošni red z vidika varstva pri delu:

PE Celje	3
PE Jesenice	4
PE Koper	2
PE Ljubljana	3
PE Ljublj.—okolica	4
PE Maribor	3
PE Ravne	3
PE Nizke gradnje	3
KO Ljubljana	5
KO Maribor	3
LIO Skofja Loka	4
OGP Ljubljana	4
SPO Ljubljana	5
Železokrivnica Lj.	3

Glede varnosti pri delu je bilo ponekod res premalo storjenega, saj se je v LIO Skofja Loka poškodoval vsak 8.17, zaposlen, v Kopru pa vsak 8.92, zaposlen. V Celju in Ljubljani je le za las boljša slika pogostosti poškodovanih. V KO Maribor in SPO Ljubljana pa se lahko pohvalijo, da so imeli najmanj poškodovanih (v sorazmerju s številom zaposlenih).

Vsi ti podatki pa nam kažejo, da je število poškodb in bolezni v našem podjetju še vedno preveliko. Boljših rezultatov pa ne bomo dosegli samo z boljšimi varnostnimi napravami in pripomočki ampak tudi z našo večjo disciplino.

Mi - samski za Tomačevo

Člani Gradisa smo res velika delovna družina. Vsak dan smo po osem ur skupaj na gradbiščih, v delavnicah, obratih ali kje drugje, po drugi uri popoldne pa se razidemo. Vsi gremo na počitek, Tisti, ki imajo družine, grede k njim, za druge pa je podjetje preskrbelo prebivališče v samskih domovih ali v barakah. Za Gradisa so najbolj pereč problem barake na Tomačevem. Kljub temu pa, da podjetje vlaga velika sredstva za nakup novih barak in opremo, nekateri neodgovorni stanovalci to uničujejo, predvsem pa sanitarne naprave. To nam vsem škoduje — podjetju in družbi.

V današnjem času moramo vsi poskrbeti, da bi na čim boljši način koristili družbi, s tem pa vsem nam. Nepravilno ravnanje v naših barakah moramo preprečiti in vsi skupaj si prizadevati, da discipliniranim in poštenim prebivalcem v barakah omogočimo boljše pogoje za zaslužen popoldnevni in večerni počitek.

Preko tega našega časopisa prosim vse samske člane kolektiva Ljubljanske regije in sindikalno organizacijo, da damo vsi 5 ali 10 dinarjev kot prostovoljni prispevek za nabavo novega televizorja in antene za naselje Tomačevo. Z njim bi lahko gledali televizijski program iz drugih republik. Precej nas je namreč iz ostalih delov Jugoslavije in bi od tam radi vsaj včasih spremljali TV spored. Večina prebivalcev Tomačevega tudi slabo razume slovenski jezik.

Mislim, da moj predlog ni nič tako zahtevnega. Za primer naj povem, da so samski gradbeni delavci v Banja Luki s prostovoljnim prispevkom kupili pralni stroj. Mislim, da bi to akcijo mi zmogli, samo malo dobre volje je treba in moralno podporo sindikalne organizacije ter vodilnih v podjetju.

Milivoj Kuzmanovič
Bavdkova 1
61000 LJUBLJANA

Dva izmed naših odličnjakov

Štipeđist naj bo?

Koliko nas stane šolanje naših strokovnjakov

Delovski svet podjetja je na zadnji seji z večino glasov (1 proti) potrdil predlog predračuna centra za izobraževanje za leto 1973 v višini 5.186.220 dinarjev.

Ko so člani delavskega sveta v razpravi tehtali in obračali dinarje, ki jih dajemo za izobraževanje, so pri tem predvsem mislili na rezultate vlaganja sredstev v kadre. Vprašanje je še vedno odprto in prav je, da se ga lotimo z vso resnostjo.

Smo sredi razprav v ustanavljanju TOZD. Le-te pa zahtevajo čiste račune in razčiščene pojme, tudi glede perspektivne kadrovske politike. Različna stališča se bodo morala prva tu podrediti skupnim ciljem, predvsem v štipeđiranju, šolanju in vzgoji kadrov, pa tudi glede fluktuiranja kadrov, ki smo jih štipeđirali, ali kakorkoli že izobraževali.

Izobraževanje kadrov je pri nas organizirano in sistematično urejeno. Kadrujemo in izobražujemo v poklicnih in srednjih šolah, fakultetah, hkrati pa se poslužujemo vseh vrst in oblik izobraževanja odraslih. In prav v te kadre smo investirali že precejšna sredstva.

Naravno je, da tisti, ki investira, želi dobiti svojo investicijo z obrestmi povrnjeno, kar pa dosežemo le, če se kandidat ali štipeđist, po končanem šolanju zaposli in ostane v podjetju. Ker tega iz teh ali onih razlogov vedno ne dosežemo, se včasih upravičeno vprašujemo, ali ne bi bilo cenejše »kupovati kadre«, kot pa jih vzgajati in štipeđirati v hiši Gradisa. Morda bi bilo na videz res cenejše, toda to je zelo kratkovidna politika, ki za podjetje in družbo, še manj pa za delavce, ne bi bila sprejemljiva. Kaj bi bilo, če bi vsi kadre »kupovali«, vzgajal in štipeđiral pa nihče?

Pa se povrnimo k bistvu članka. Koliko nas pa v resnici stane šolanje ali štipeđiranje posameznikov?

Povprečni stroški štipeđiranja diplomiranega gradbenega inženirja, ob upoštevanju, da prvih letnikov ne štipeđiramo, znaša 48.000 (4.800.000 S dinarjev).

— Gradbeni tehnik nas stane 32.400 (3.240.000 SD).

— Šolanje na dvoletni delovodski šoli, vključno s šolnino, nas stane 54.000.— (5.400.000 SD).

— Skupni stroški učenca (36 mesecev) znašajo 41.400.— (4.140.000 SD). Pri tem pa je potrebno upoštevati, da učenec praktično dela na gradbišču 21 mesecev.

— Usposabljanje kvalificiranega delavca v podjetju stane 7840.— (784.000 SD).

— Usposabljanje za polkvalificiranega delavca 3546.— (354.600 S dinarjev).

— Šolanje inštruktorja učencev stane 9200.— (920.000 SD) itd.

— Strojniki težke mehanizacije (pooblastilo) nas stane 4630.— (463.000 SD).

Računica kaže, da stane Gradisa šolanje inženirja le 6600 dinarjev več od šolanja kvalificiranega delavca, toda 46.160.— več od šolanja kvalificiranega delavca v podjetju prek internih tečajev za kvalificirane delavce. Sorazmerno drago, vendar najbolj uspešno je šolanje gradbenih delovodij? saj je 98% delovodij, ki smo jih šolali v podjetju, še vedno na svojih delovnih mestih.

Naša drago plačana naložba v kadre se kljub fluktuaciji določenih struktur še vedno splača, saj se delež inženirjev in tehnikov počasi vendar sistematično krepi, še bolj občutno pa se spreminja struktura zaposlenih v korist kvalificiranih delavcev.

Sredstva, ki so v letošnjem letu namenjena za izobraževanje, v sedanjih pogojih izvajanja stabilizacijskih ukrepov niso neizčrpana, vendar je še nadaljnje vlaganje v kadre bogat kapital, ki se bo amortiziral v bližnji prihodnosti.

L. C.

V Litiji sem najbolj zadovoljen

Razgovor z delavcem PE Ljubljana Markom Burazerom

Čeprav je bilo ob mojem obisku na gradbišču v Litiji vreme izredno slabo, pa delovna vnema ni bila taka. Na obeh bregovih Save in le nekaj centimetrov nad strugo so delavci marljivo opravljali svoj posel. Ker sem se na obali počutil bolj varnega, sem poprosil za razgovor kar enega izmed delavcev, ki so bili tudi na obrežju. Izbral sem Marka Burazera, ki je tu zaposlen kot VK tesar. Takoj je bil pripravljen.

Med drugim je povedal tudi to, da je prišel h Gradisu iz Bosanske Dubice po posredovanju nekoga svojega prijatelja. Čeprav je pri Gradisu šele od leta 1967, si je že pridobil VK, medtem ko je k nam prišel le kot KV tesar.

O svojem delu pravi takole: »Z Gradisom sem obredel že kar precejšen kos Slovenije, saj sem delal v

Stefan Goričanec

Logatcu, Portorožu, Uncu, Ivanjem selu in Litiji. Tudi v Plominu sem bil že Gradisovec. Všeč mi je teamsko delo in priznati moram, da se s kolegi dobro razumemo. Zadovoljen sem, sicer bi odšel, če ne bi bilo tako. Od vseh gradbišč mi je Litija najbolj pri srcu. Sem pač najbližje domu. Saj veste, vsakega pač vleče domov. Ob prostih sobotah grem od tu večkrat domov, kot sem šel vsa prejšnja leta. Osebni dohodki? Ja. Niso visoki, toda v primerjavi z drugimi podjetji so kar realni,« nam je za konec povedal Marko Burazer.

Na sestankih bo manj neplodnih in nepotrebnih razprav — če smo toliko pogumni, da dejansko uresničimo hotenja našega akcijskega programa stabilizacije s tem, da odločanju kot protiutež postavimo osebno odgovornost!

Naš akcijski stabilizacijski program je ključ za ta hotenja! Le tako je pričakovati ugodnejše gospodarske rezultate, uveljavitev stabilizacijskih in protinelikvidnostnih ukrepov, ki veljajo za poslovno leto 1973.

— Kje trenutno delate in kaj? Trenutno delam na našem gradbišču v papirnici Vevče, kjer delamo tovarno tapet. Moje delo tokrat ni povsem zidarsko, saj pomagam pri opaženju plošče. Tudi to delo rad opravljam, saj vem, da mi bo vse to pri mojem nadaljnjem delu le koristilo.

— Kako ste zadovoljni z vodstvenim kadrom?

— Ze med šolanjem sem bil dodeljen k PE Ljubljana-okolica, kjer sem še danes. Z vsemi predpostavljanimi se dobro razumem, tako da v tem pogledu nimam nobenih pripomb.

— Kakšni so vaši načrti?

— Vsekakor bom poskušal svoje znanje še izpopolniti. Nekaj časa v praksi, nato pa bi šel rad v delovodsko šolo. Štipeđiranje in strokovno izpopolnjevanje je pri Gradisu zelo dobro urejeno, zato imam to v načrtu za prihodnost.

Za napredovanje dobri pogoji

Stefan Goričanec je zaposlen kot KV zidar na naši PE Ljubljana-okolica. Doma je iz Medjimurja in je svojo gradbeniško pot začel kot vajenec pri našem podjetju. Po končanem triletnem šolanju je že drugo leto na gradbiščih. Mlad, ukaželjen, nam je povedal naslednje:

— Zakaj ste prišli v Ljubljano?

— Pogoji, ki jih nudi Gradisa mladim, so zelo dobri, zato sem se odločil postati član te velike družine. Urejena prehrana, bivanje in vsi pripomočki so vajencu velika spodbuda za delo in učenje.

— In zakaj ste se odločili za zidarja?

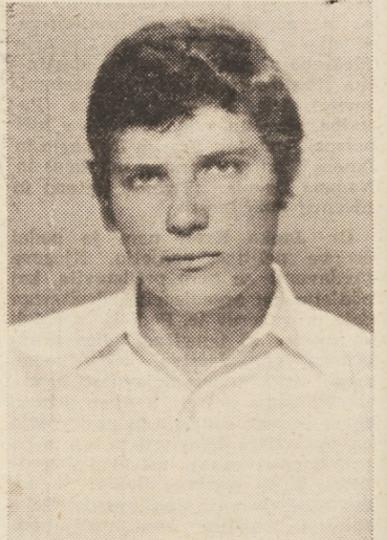
— Zidarsko delo je zelo raznoliko, čeprav nekateri ne mislijo tako. Opeka in malta sta še vedno prisotni, zato pa je način dela in pa prostor različen od objekta do objekta. Pa tudi natančnost je važna. In če opravljaš svoj poklic še z veseljem, potem delo res ni dolgočasno.

Zadnje slovo od Silvota

Prejšnji mesec smo se poslovili od žerjavista Silvota Bajca, ki je bil zaposlen v poslovni enoti Strojno prometnega obrata. V naš kolektiv se je vključil pred dvema letoma. Bil je mlad in razigran, poln veselja in želja. Zaposlil se je na delovnem mestu žerjavista, za kar je imel željo že ob vstopu v naše vrste. Delo je opravljal z veseljem, saj mu je bila tehnika najbolj pri srcu. Kot vsak mlad, je tudi on hrepenel po avtomobilu, kar se mu je tudi uresničilo. Uredil si je tudi stanovanje za sebe in bodočo ženo, saj se je nameraval v kratkem poročiti.

Njegovi cilji in želje pa se niso izpolnili. Cesta in tehnika sta terjali svojo žrtev, ki je zahtevala mladega človeka. V prometni nesreči je ugasnilo mlado, mnogo premlado življenje. Ugasnile so želje in neizpolnjeni cilji našega priljubljenega sodelavca Silva.

Ob zadnjem slovesu smo bili priča, da se je razen velikega števila njegovih sodelavcev našega kolektiva poslovilo tudi mnogo njegovih mla-

dih prijateljev, kar je dokaz, da je bil povsod priljubljen.

Vsak, ki ga je poznal, mu bo ostal v trajnem spominu. Spomin ne umre niti se ne pokoplje.

Staršem in ožjim sorodnikom naše iskreno sožalje.

V Kopru ni zimskega počitka

Ko se je pred dnevi drugod po Sloveniji vlačila megla in smo se vsi držali precej zmrznjeno, je na slovenski obali bilo sonca na pretek in ljudje so napolnili vsa sprehajališča, kot da je že prava pomlad. Bili so kar podobni martinčkom, ki prilezejo na toplo sonce. Prav gotovo so se sonca poleg otrok najbolj razveselili naši delavci, ki tam doli gradijo. Za koprške gradisovce namreč ne velja tisto, da gradbinci med zimo počivajo. Ker ni snega in največkrat tudi ne tako hudega mraza, gradbišča niso opuščena v zimskih mesecih. Seveda pa jim večkrat ponagaja burja, ki po svoji neprijetnosti kar dobro nadomesti sneg.

Naši delavci pa so imeli poleg lepega vremena v zadnjem času še en vzrok, da so bili dobre volje in zadovoljni. V koprski luki so namreč končali pomemben objekt, ki je prvi te vrste v Jugoslaviji in eden redkih na svetu. To je Terminal »TECHEM«, strogo specializirana instalacija, namenjena za skladiščenje in pretovarjanje tekočih kemikalij. Postavljen je na severnem delu pomola I nasproti petrolejske obale, sestavljajo pa ga naslednji posamezni objekti: pristajalni most, odbojniki, rezervoarski prostor, polnilnice avto-cistern in vagonskih cistern, prometne poti, požarnovarnostni sistem in upravna zgradba. V prvi fazi bo zgrajenih 20 rezervoarjev s skupno prostornino 12.000 m³, končna kapa-

citeta terminala pa bo približno 45.000 m³.

Cel objekt se nahaja na območju, ki je bil pridobljen z nasipavanjem oziroma z izsuševanjem morja. Teren je bil torej precej »nenosilen«. Vse prometne poti, rezervoarji in drugi objekti so zato grajeni na plasteh kamena in tampona, ki preprečujejo prevelike posedke.

Rezervoarski prostor sestavljajo rezervoarji in lovilna posoda — bazen iz armiranega betona. Odtok kemikalij v morje in v teren je onemogočen. Vse odplake (tudi deževnica z območja terminala) se čistijo v posebni čistilni napravi. Rezervoarji so postavljeni na armirane betonske temelje. Relativni posedki

samega bazena in temeljev so zagotovljeni z dilatacijami.

Za natovarjanje kemikalij na cestna in železniška vozila je narejena avtopolnilnica in vagonška polnilnica cistern. Cevi so speljane do polnilnic po jeklenih cevih mostovih. Tudi tukaj se vse odplake zbirajo v posebni čistilni napravi. Voda iz čistilne naprave odteka v lagune, kjer se kemično in biološko čisti. Kvaliteto odpadne vode, ki naj bi jo spustili v morje, prej kontrolira Zavod za raziskavo morja iz Portoroža.

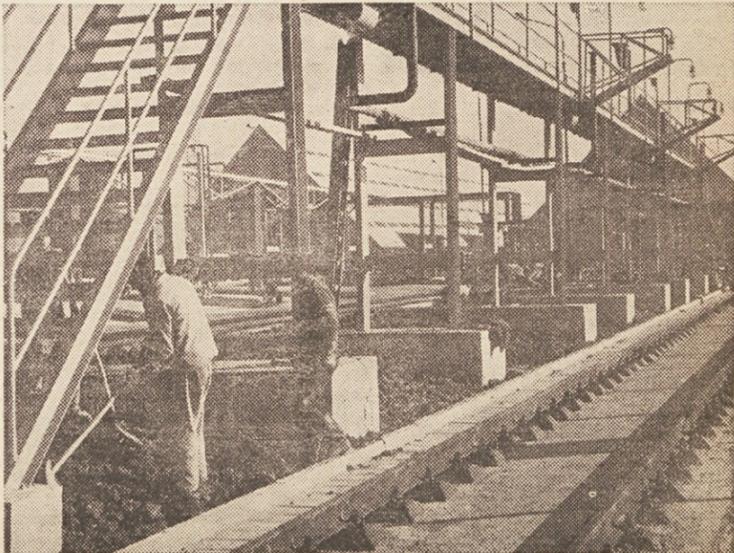
Prav je, da naštejemo še kaj naših »gradbinskih« podatkov. Pri delu tega objekta je bilo zaposlenih povprečno 40 ljudi, včasih pa tudi 70. Rezervoarske površine je približno 4500 m², celotne površine pa 20.000 kvadratnih metrov. Zgradili smo približno 3000 m² asfaltnih površin, 900 m² betonskega vozišča in tudi nekaj makadamskih cest je (100 m²).

Ko bo terminal dokončan, bodo lahko hkrati vanj uskladiščili 40 raznih proizvodov. Ves objekt je pripravljen tako, da bodo kemikalije lahko dovažali tankerji z velikostjo od 300 do 34.000 ton. Prva ladja je pristala ob pristajalnem mostičku 5. februarja. Njeno ime je »CHEMICAL EXPLORER«, njena tonaža pa 28.600 ton.

Celoten objekt smo zgradili za 7 milijonov dinarjev, investitor pa je N. V. Fluidiks iz Amsterdama.

Prva ladja, ki je pripeljala tovor v novo luko

Nada G. Polnilnica Terminal v Luki Koper

Nova in nova stanovanja v Olmu

V zadnjem času lahko beremo toliko o reševanju stanovanjskih problemov, še več pa o tem, da je premalo denarja za to. Prava mala papirnata bitka je nastala iz tega, kdo pa je kriv, da je še vedno premalo stanovanj po naši deželi, tudi ta ne pokaže. Navadni potrošniki lahko samo ugotovljamo, da so stanovanja presneto draga in da do njega pridemo samo z velikimi mukami in odpovedovanji.

Vsa ta zadeva pa se nas še posebej tiče kot gradbenike, saj smo tudi mi zadnje čase precej »zagazili« v stanovanjsko izgradnjo. Menda pa smo edini, ki se lahko pohvalimo, da gradimo poceni stanovanja in o teh govorimo danes. V Olmu pri Kopru raste namreč naselje vrstnih hišic, v katerih bo poleg samih stanovanj tudi otroški vrtec. Tiste hišice, ki so že nekaj časa zgrajene, imajo urejeno tudi že okolico in vse skupaj izgleda precej privlačno. Med hišicami so urejene asfaltne poti.

Z gradnjo smo začeli leta 1967. To so stanovanja za trg. Prvi del — 143 stanovanj, ki se imenuje tudi Vzhodni Olmo, smo že končali. Koprski gradisovci so predali zadnje stanovanje 11. avgusta 1971, tri mesece pred tem pa so začeli z gradnjo 171

jejo. Namesto ometa uporabljajo kningips plošče. Vse lesene izdelke dobijo iz lesnoindustrijskega obrata iz Škofje Loke, kleparska dela pa jim opravijo kovinski obrati iz Ljubljane. V naselju postavljajo tudi garaže, ki so montažne; dela jih obrat gradbenih polizdelkov.

V vrstnih hišicah so eno-dvo-, tri in štirisobna stanovanja (oz. triinpol-sobna). Stanovanja so prijetna, delno opremljena (kuhinja in kopalnica), tla pa so obložena s tapisonom ali parketom. Tisti stanovalci, ki v njih že živijo, so zadovoljni, precej tega zadovoljstva pa lahko pripišemo kar nizki ceni, saj stane dvosobno stanovanje 14,8 S milijona, trisobno 18,8 S milijona in štirisobno 19,8 milijona S din. Kvadratni meter stane torej povprečno 265.000 S din. Menda res lahko mirne vesti rečemo, da cenejših stanovanj ni.

Vsaj pri nas jih ne gradijo. Njihov glavni projektant je inž. arh. Boris Vede. Tip stanovanj, ki jih gradimo v Olmu, je sicer prilagojen za tamkajšnje vremenske in terenske razmere, vendar bi z majhnimi spremembami lahko prav tako dobro služil kjerkoli v Sloveniji.

Razvoj stanovanjske gradnje drugod po svetu gre vedno bolj v smeri

stanovanjske problematike, s katero se otepamo že vsa leta nazaj.

Montažne hiše ne moremo več prištevati med nepomembnosti v stanovanjski gradnji, zato upajmo, da bomo montažna stanovanja lahko kmalu videli tudi drugod po Sloveniji in ne le na redkih mestih, med katerimi je tudi naš Olmo. Prav gotovo nam bodo ravno izkušnje in nova spoznanja pri gradnji v Kopru pomagala, da bomo to svojo specifično gradnjo še bolj izpopolnili in približali potrebam ljudi.

Nada G. Polnilnica Terminal v Luki Koper

V Izoli že rastejo prvi objekti

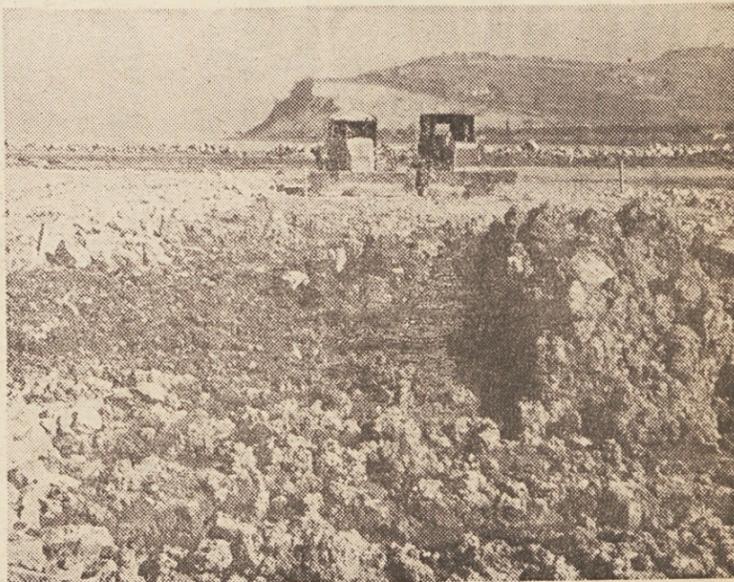
Malo dalje ob obali imamo še eno gradbišče. Iz Portoroža se namreč seli v Izolo podjetje za remont plovnih objektov »2. oktober«, včasih so ga imenovali ladjedelnica, mi pa na novem mestu pripravljamo objekte, v katerih bo to podjetje nadaljevalo s svojim delom.

Kakšno leto nazaj je ravno ta selitev povzročila precej hude krvi na obali. Portorož postaja namreč čedalje bolj pomembno in znano poletno pa tudi že zimsko turistično središče. S svojimi novimi objekti, ki smo jih veliko zgradili prav mi, je postal eden najprivlačnejših obmorskih letovišč ob Jadranu in čeprav so novi hotelski objekti »v prometu« šele kakšno leto, že lahko vidimo, da v kratkem tudi ti ne bodo zadostovali. Tako tam preišljujemo o izgradnji novih hotelov in največji tak kompleks bo na Bernardinu. Tam pa je bila do sedaj stara ladjedelnica, ki je sicer dobro podjetje, vseeno pa v moderno turistično zazidavo tam okoli prav nič ne sodi in dela veliko napoto. Tudi sami so se tega zavedali in začeli misliti na selitev v najbolj primeren kraj. Bilo je predlaganih veliko lokacij, med njimi pa je bila prav gotovo najboljša tista v sami koprski luki, kamor tak objekt sodi. Pa so nastali nesporazumi; čas je tekkel, zainteresirane strani pa se nikakor niso mogle sporazumeti in vsemu se je pridružilo še pomanjkanje denarja, današnji rezultat pa je, da bo podjetje »2. oktober« svoj dom imelo v Izoli in ne v Luki

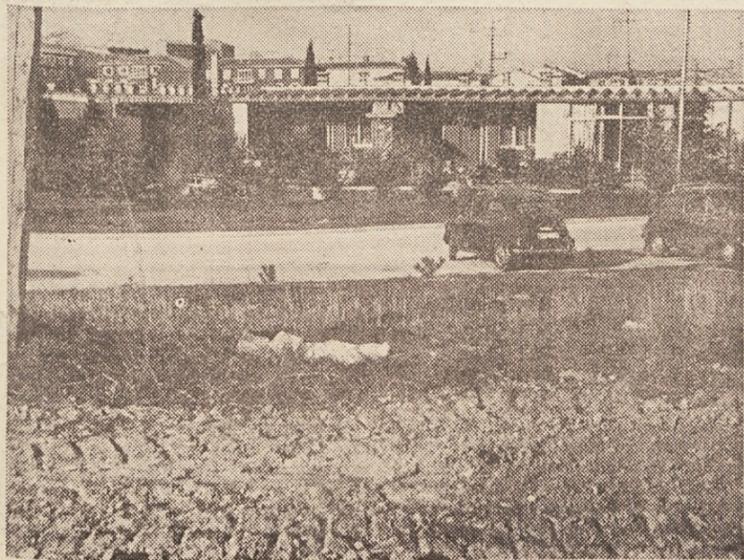
Ob vohodu v mesto smo del zaliva (ki je bil vedno precej blaten) najprej zasuli in pripravili pristopnanj, sedaj pa smo že začeli z gradnjo temeljev za objekte. Tu naj bi stale mehanične delavnice, kompresorska postaja, delavnice za jeklene konstrukcije, predmontažna hala, acetilenska postaja, postaja za kisik, oprema delavnice in upravna stavba.

Z delom smo začeli 23. junija lani, najprej pa smo zgradili zaščitni na-

sip za refundiranje morske naplavine. Za to delo je bilo potrebno 35.000 m³ flišnega nasipa, refundiranega materiala pa je bilo 70.000 m³. Skupna površina nasutega terena je 25.000 m², samih objektov pa 6350 m². Na tem mestu bodo seveda zgradili še 100 m dolg navez, navoze in dovozne ceste. Skupna vrednost teh objektov je 21,6 milijonov din. V tem mesecu delajo že navez in delavnice za jeklene konstrukcije ter navoz. Temeljenje vseh objektov izvajajo z betonskimi piloti dolžine 6–9 m.

Začetek del za ladjedelnico v Izoli

Stanovanjsko naselje Olmo

stanovanj v Olmu ob kanalu. Od teh jih je 110 že vseljenih.

Način gradnje je polmontažni. Hišice so pritlične, ker pač teren ne dopušča drugačne. Gradbišče je v blatu in ves notranji transport so morali opraviti zaradi tega s traktorji. Montažne elemente, ki jih potrebuje za gradnjo, dobijo iz obrata gradbenih polizdelkov iz Ljubljane. Od tam prihajajo na primer strešni elementi. Predelne stene betonirajo na tleh na samem gradbišču, tam pač, kjer jih tisti trenutek potrebu-

montažnih sistemov, so pač najcenejši in tudi gradnja je hitrejša od klasične. Dolgo časa so imeli nekateri strokovnjaki ob montažni gradnji določene pomisleke zaradi slabe izolacije, danes pa take pomisleke lahko z lahkoto ovržemo. Izolacijske sposobnosti zunanjih sten so že večje kot izolacija navadnega opečnega zidu. Tako strokovnjaki kot ostali, ki imajo pri tem kaj besede, bi se morali zavedati, da zapiranje vrat montažni gradnji pomeni tudi upiranje hitrejši in cenejši rešitvi

Iz tujih logov

- Modrijan je po naravi brez strasti.
- Če civilizacija ni v človeškem srcu, tedaj je ni nikjer.
- Resnična pravičnost ni usmiljenje — velika usmiljenost ni pravična.
- Slabe knjige obstajajo le za slabe bralce: življenje umaže le podle duše.
- Pravi napredek zanima le duše: je odvisen od sredstev in prakse znanosti.
- Mnogim manjka le še denar, da bi bili poštini.

- Lažni prijatelj je podoben senci, ki nas spremlja, dokler sije sonce.
- Verjeti, da je kdo pameten, če zna dosti na pamet in če veliko govori, je isto, kot imeti za bistroumnega tistega, ki ima doma veliko knjižnico.

Gradisov vestnik

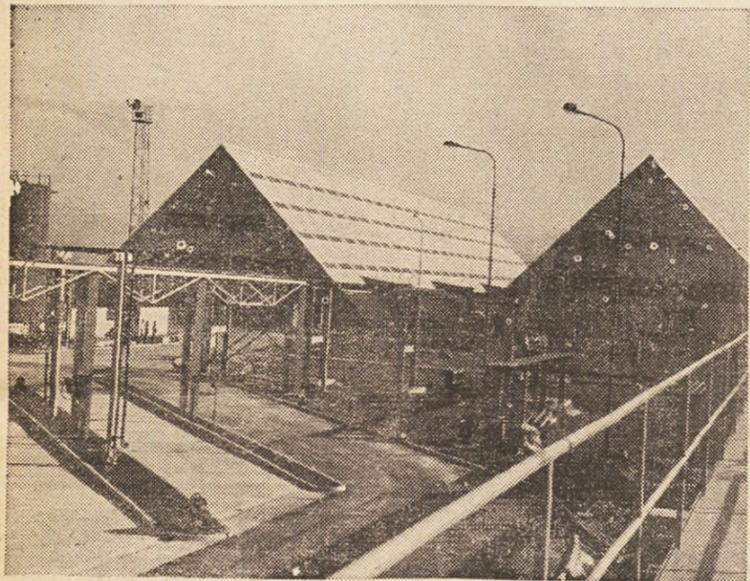
»Gradisov vestnik« izdaja delavski svet podjetja Gradis. Ureja ga uredniški odbor. Odgovorni urednik Lojze Cepuš. Tiska tiskarna »Toneta Tomšiča« v Ljubljani. — Izhaja mesečno

Z enega gradbišča na drugo

Okoli novozgrajenega terminala opravljajo naši delavci zadnja dela in tam smo srečali tudi Avgusta Vogrinčiča. Pri prvem poskusu, da bi nam kaj povedal, nismo uspeli. Ko pa smo mu zagotovili, da bo pogovor objavljen le v našem časopisu, se je omehal in povedal nekaj kar »krepkih«. Objavljamo pa samo »ta resne«:

Avgust Vogrinčič

Skladišča za sipki tovor

Nova skladišča za sipke tovore

V koprski luki je Gradis precej prisoten, saj poleg velikega terminala, ki smo ga končali v začetku februarja, končujemo tudi skladišče za sipke tovore. Tam smo zgradili železniški most, dolg 48 m, železniških

— Kdaj ste začeli delati pri nas? Precej časa je že minilo, saj sem že od leta 1950 v Gradisu. Začel sem še zelo mlad. Najprej sem bil Gradisov vajenec, po končani šoli za zidarja pa sem ostal v podjetju.

— Pa niste nikoli pomislili, da bi šli drugam? Res ne, meni je vseč tukaj, nič mi ne manjka.

— Ste že dolgo v Kopru? Tukaj sem delal že 1954. leta, potem sem se selil z gradbišča na gradbišče in tako spoznal Kranj, Poreč in druge kraje. 1963. leta sem prišel spet v Koper in od takrat sem tukaj.

— Imate družino? Imam ženo in tri otroke. Prvi hodi v tretji razred, drugi v drugega, najmlajša pa je stara tri leta.

— Kaj pa mislite o skrbi podjetja za izboljšanje življenjskih razmer delavcev? Po sebi lahko rečem, da kar dobro poskrbi za take stvari, kot so plače, stanovanja itd. Pred leti sem dobil namreč dvosobno stanovanje in če ne bodo otroci preveč hitro rasli, bo za nekaj časa še dovolj veliko, potem bo pa že kar tesno.

— Torej vam res nič posebnega ne manja, kot ste omenili na začetku? No, zaenkrat pa res ne.

Higienska nega rok

Človek opravlja večino svojega dela z rokami, te so res naše najvažnejše orodje. Naše delo je kaj raznovrstno, pa moramo vedeti, da se pri nečistem delu ali tudi pri rokoivanju z ljudmi kaj lahko primejo rok razne kužne snovi. Razumljivo je seveda, da vidna nesnaga na rokah in na prstih zdaleč ni toliko nevarna kot »nevidna nesnaga«. Prva namreč običajno človeka že estetsko moti in ga pripravi do tega, da si čimprej umije roke. Ono drugo — nevidno nesnago pa bi opazili s pomočjo posebne bakteriološke preiskave, ki nam s pomočjo mikroskopa često odkrije na navidezno čistih rokah neštete mikrobo.

Posebno nevarna nevidna nesnaga lahko pride na roke pri uporabi stranišča, kjer se delci iztrebkov ali urina nekega bolnika ali navidez zdravega kliconosca često zadržujejo na kljukah, na sedežni deski, na ročaju splakovalne naprave in drugod. Najbolj nevarna so seveda stranišča, ki rabijo za množično uporabo.

Tako nastajajo in se širijo tudi pri nas številne »bolezni umazanih rok«. Med njimi so zlasti znane: nevarni trebušni tifus, paratifus, griža in druga črevesna vnetja, pa tudi kužna zlatenca in kolera (ta nam, kot znano, to pot grozi iz bližnjega in Daljnega vzhoda). Človek skoraj ne bi verjel, kako kratka je včasih nevidna pot nevarne kužne snovi od iztrebkov (stranišča) prek rok do hrane in ust.

Strokovnjaki sodijo, da predstavlja higijensko-vzdrževanje sanitarij, toaletni papir ter redno umivanje rok po uporabi stranišča najbolj uspešno prvo pomoč pri preprečevanju vseh teh splošno nevarnih bolezni, ki ogrožajo tako otroke kot tudi odrasle ljudi!

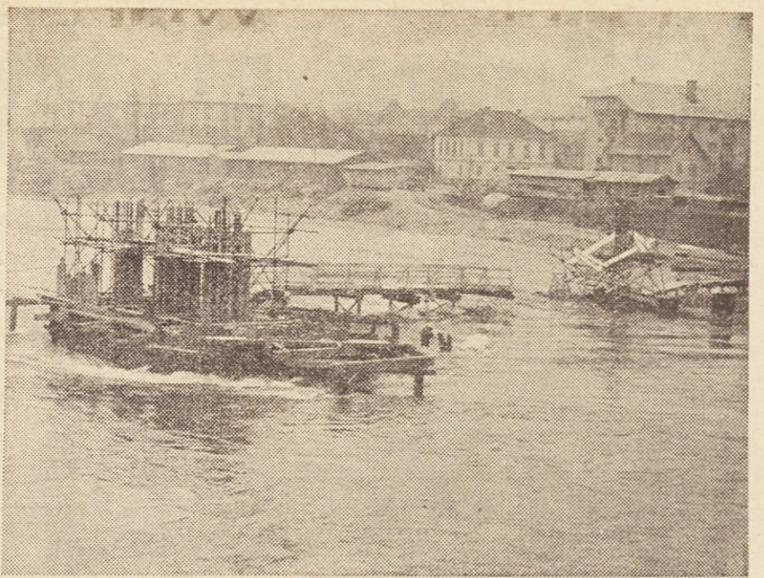
prof. dr. Ivo Bonač

Nekaj o oddajniku na Belem križu

Oddajnik na Belem križu nad Portorožem smo gradili že pred meseci, vendar o njem do danes še nismo pisali. Če že ne zaradi česa drugega zasluži pozornost zaradi svoje specifične namembnosti. Njegove koristnosti se še kako zavedajo primorski prebivalci, saj z njegovo pomočjo spremljajo naš barvni televizijski program, ki ga oddajajo v Kopru.

Investitor tega objekta je bila Radiotelevizija Ljubljana. Objekt je dvoetažen — ima klet, oddajno dvorano in hladilni stolp. Pri gradnji smo uporabljali beton in opeko za zidove, streha pa je iz jeklenih nosilcev in kritine — na sipreks plošče so položeni korci. Kletna dvorana služi kot instalacijski jašek, hladilni stolp pa je seveda za ohlajevanje aparatov. Fasada je delno iz marmorja, delno pa iz vidnega betona in ometa. Tloris objekta je velik 35 x 32 m.

Na tem delovišču je delalo približno 30 ljudi, ki so se vsak dan vozili iz Kopra. Z deli so začeli februarja lani, končali (razen nekaterih manjših del) pa avgusta. Rok za izdelavo objekta je bil zelo kratek, zato je bilo včasih potrebno podaljšati delovni dan tudi v noč. No, objekt danes stoji in služi svojemu namenu, to pa je najvažnejše.

Prvi stebri so že zabetonirani

Izgradnja mostu v Litiji dobro napreduje

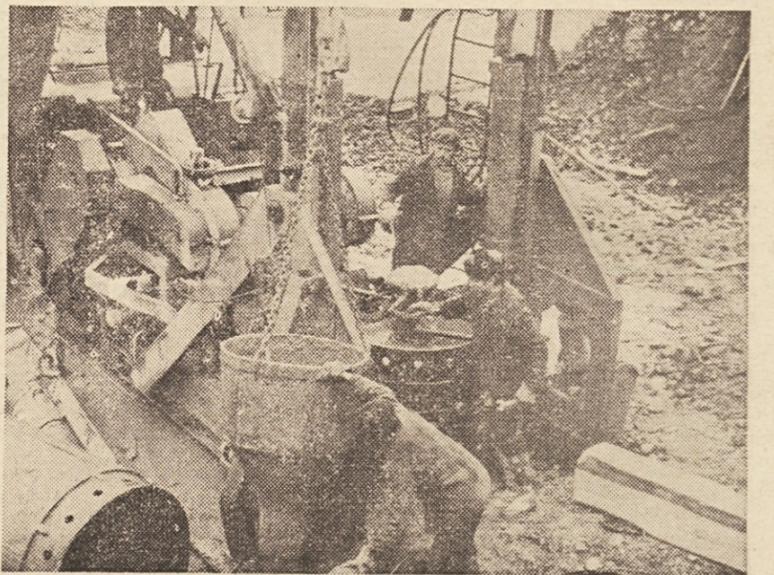
Prvi stebri za nov most že zabetonirani — Kmalu pričetek del tudi na nadvozu

Konec leta je PE Ljubljana začela graditi v Litiji most. Po trimesečnem delu smo jih znova obiskali, da bi videli, kako dela napreduje in s kakšnimi problemi se srečujejo.

Vodja gradbišča Alojz Gregorič nam je o tem povedal naslednje: »Z Benoto strojem bomo kmalu končali. Samo še tri pilote morajo zabiti delavci Geotehnike in temelji mostu bodo gotovi. Seveda so ti piloti na desnem bregu Save, tako da pri tem delu ne bo nobenih večjih problemov, čeprav je prišlo do sprememb pri postavljanju temeljev prav na tem kraju zaradi izredne globine nosilne plasti.« je poudaril Gregorič in nato nadaljeval: »Zadnje dni nam zopet nagaja narasla Sava, saj nam je odnesla skoraj vse nasipe, ki smo jih pripravili za betoniranje opornih stebrov. Štirje od teh so še napravljeni, ostale pa bomo do konca februarja, če se stanje reke ne bo še poslabšalo. Medtem ko ena skupina opazi oporne

stebre in jih druga betonira, pa na bregu že betoniramo tudi montažne nosilce. Z montažo bomo pričeli prihodnji mesec. Pri tem je nastala sprememba, in sicer ne bomo delali po prvotnem glavnem projektu, ki ga je izdelal IBT s češkim sistemom prednapetih nosilcev, ampak bomo montažo nosilcev izvedli na osnovi kontraprojekta, ki ga je izdelal naš projektivni biro in za katero dovoljenje smo tudi že dobili.« je zaključil Alojz Gregorič.

Ob koncu nas je zanimalo še delo na bližnjem nadvozu čez železnico, vendar smo bili pri tem malo prezgodnji. Sele čez kakšen mesec bodo pripravljene načrti z gradbenim dovoljenjem in vso potrebno dokumentacijo vred, da se bodo začela dela tudi na tem objektu. M. Krnc

Benoto stroj med delom

NEZGODE NAS OPOZARJAJO

V januarju se je pri delu poškodovalo 22 delavcev, od tega 15 na delovnem mestu, 7 pa na poti na delo in z dela. Podatki za januar so zajeti za čas od 1. 1. do 15. 1. 1973, nato pa vsak mesec od 15. do 15.

CELJE

AHMETOVIČ Omer, NK delavec. Na poti na delo ga je na cesti zadela osebni avtomobil. Prepeljali so ga v bolnišnico, kjer je naslednji dan umrl.

AVBERŠEK Hedvika, snažilka. Na poti na delo je padla in si poškodovala glavo.

BULJUBAŠIČ Hakija, PK delavec. Na poti na delo ga je na cesti zadela osebni avtomobil. Poškodovano ima levo koleno in palec na levi roki.

BULJUBAŠIČ Ramo, PK delavec. Na poti na delo ga je na cesti zadela osebni avtomobil. Dobil je udarec v želodec, poškodovano pa ima levo roko v zapestju.

SOJKIČ Salih, PK tesar. Pri iz-

kopu jarka se je udaril s krampom po prstu desne roke.

VIDOVIČ Stefan, VK skupinovodja. Z ročnim brusilnim strojem je obdeloval zaključek ometa (rego). Stroj mu je spodrsnil in mu prerezal kožo na obrazu (ustnice, brado, nos).

JESENICE

SUŠAK Vlado, KV tesar. Ko je na deponiji iskal les, je z vrha zdrsnil tramič in mu poškodoval gleženj leve noge.

KOPER

V tem mesecu ni bilo delovnih nezd.

LJUBLJANA

PROLIČ Boro, PK tesar. Pri brušenju armiranega betona mu je železni opilek odletel v levo oko.

LJUBLJANA-OKOLICA

ILIČ Teodor, NK delavec. Pri parkiranju toplovodnega kanala s krovnimi ploščami mu je spodrsnilo. Betonska plošča mu je stisnila nogo nad jekleno kapico čevlja.

MARIBOR

VOČANEC Ivan, PK tesar. Na poti na delo se je spotaknil in padel, pri čemer si je zlomil desno roko.

HALABAREC Stefan, PK tesar. Na poti z dela s kolesom je padel in si poškodoval levi del prsnega koša.

RAVNE NA KOROŠKEM

PŠENIČNIK Franc, PK zidar. Pri nakladanju apna na kamion mu je le-to brizgnilo v levo oko.

MILIČEVIČ Ante, NK delavec. Pri dviganju črpalke iz jaška je zaradi spolzkih tal padel in si poškodoval zapestje desne roke.

VADAS Ivan, KV tesar. Pri opaževanju nosilne grede mu je padel moral na glavo ter mu poškodoval zobe v spodnji čeljusti.

NIZKE GRADNJE

V tem mesecu ni bilo delovnih nezd.

KO LJUBLJANA

CELEC Viljem, VK II brusilec. Brusilno ploščo je razneslo, drobci

in deli plošče pa so mu poškodovali levo stran prsnega koša, levo podlahtnico in levo nogo.

PIRC Anton, KV ključavničar. Pri obračanju okenskega okvira mu je spodletelo, tako da se je udaril na desni palec.

NOVAK Djuro, KV ključavničar. Pri nakladanju podvozja betonarne na tovorni avtomobil mu je stisnilo kazalec leve roke.

KO MARIBOR

SENEKOVIČ Peter, KV delavec. Spotaknil se je in si poškodoval dlan desne roke.

LIO ŠKOFJA LOKA

BOGATAJ Ežda, delavka. Pri zapiranju desnih vrat si je stisnila desno roko v zapestju.

SPO LJUBLJANA

V tem mesecu ni bilo delovne nezd.

ZELEZOKRIVNICA

V tem mesecu ni bilo delovne nezd.

Iz tega pregleda in opisa je razvidno, da je v tem obdobju veliko nezd na poti na delo in iz dela (32%). Tako se pojavlja nov moment, katerega bo potrebno upoštevati v boju za zmanjšanje števila nezd.

Pri današnjem razvoju varnosti si je že moč postaviti za cilj odpravo vseh nezd, ki jih lahko strokovnjaki predvidevajo. S tem zmanjšamo za pogostnost in resnost. V preteklem letu se je poškodovalo 387 delavcev, poškodovan se je vsak 13,4 povprečno pa je bil odsoten 17,26 dni.

Za zmanjšanje resnosti in pogostnosti telesnih poškodb bi se morali z vsemi razpoložljivimi močmi zavzemati predvsem organi samoupravljanja, zlasti pa sindikat. Posebno je treba poudariti, da so nezdote, telesne poškodbe in zdravstvene okvare, ki bi jih lahko odpravili in preprečili s pravilno organizacijo dela in z večjo osebno prizadevanostjo.

Bojan Bambič

Učimo se nemški

45 Lektion
WIR LERNEN DEUTSCH

Untrennbare und trennbare Verben (neločljivi glagoli)

a) untrennbar:

ich besuche das Konzert
ich besuchte das Konzert
ich habe das Konzert besucht
ich hatte das Konzert besucht

Präsens
Präterit
Perfekt, Partizip ohne »ge«
Plusquamperfekt, Partizip ohne »ge«
Futur

ich werde das Konzert besuchen

b) trennbar: (ločljivi glagoli)

aufmachen
ich mache das Fenster auf
ich machte das Fenster auf
ich habe das Fenster aufgemacht Partizip mit »ge«
ich hatte das Fenster aufgemacht Partizip mit »ge«
ich werde das Fenster aufmachen
Imperativ: Machen Sie das Fenster auf!

Beachten Sie!

1. Die untrennbaren Verben bilden das Partizip ohne »ge«.
2. Die trennbaren Verben stellen beim Präsens, Imperfekt, und Imperativ die Vorsilbe an das Ende des Satzes. Diese Verben bilden also das Partizip mit »ge«. Dieses »ge« steht zwischen der Vorsilbe und dem Verb z. B. aufgemacht.
3. Die Vorsilben der untrennbaren Verben sind nicht betont. Die Vorsilben der trennbaren Verben sind betont.
Einige untrennbare und trennbare Verben:

a) untrennbar:

besuchen: ich besuche, ich besuchte, ich habe besucht
erwachen: ich erwache, ich erwachte, ich bin erwacht
erledigen: ich erledige, ich erledigte, ich habe erledigt
besichtigen: ich besichtige, ich besichtigte, ich habe besichtigt

b) trennbar:

aufstehen: ich stehe auf, ich stand auf, ich bin aufgestanden
anziehen: ich ziehe an, ich zog an, ich habe angezogen
abfahren: ich fahre ab, ich fuhr ab, ich bin abgefahren
einsteigen: ich steige ein, ich stieg ein, ich bin eingestiegen
einschlafen: ich schlafe ein, ich schlief ein, ich bin eingeschlafen
zuhören: ich höre zu, ich hörte zu, ich habe zugehört

Bilden Sie Präsens, Imperfekt und Perfekt von folgenden Verben, z. B. ausgehen: ich gehe aus, ging aus, bin ausgegangen

a) untrennbare Verben: erwachen (zbuditi se), besichtigen (ogledati), benutzen (uporabljati), besuchen, erwärmen (ogreti), verstehen, wiederholen (ponavljati), verzeihen (odpustiti), begrüßen, erledigen (opraviti), verlieren (o, o) (izgubiti), erzählen (pripovedovati);

b) trennbare Verben: aussteigen (ie, ie, bin), aufmachen, aufstehen (a, a) aufwachen, einschlafen (ie, a bin), anziehen (o, o), ausziehen (o, o), eintreten (a, e, bin), anrufen (ie, u), auslöschen (ugasniti), ausgehen (i, a).

Natürlich gibt es auch Verben, die trennbar und untrennbar sind. Solche Verben haben eine doppelte Betonung und eine doppelte Bedeutung (dvojni naglas in dvojni pomen), z. B. Wiederholen mit unbetonter Vorsilbe bedeutet das Wort »ponavljati«, mit betonter Vorsilbe »zopet prinesiti«.

Einige Beispiele:

durchschneiden:
das Schiff durchschneidet die Wellen.
die Mutter schneidet den Apfel durch
Unterhalten:
Der Kellner hält beim Eingießen das Glas unter.
Die Leute unterhalten sich auf dem Fest.
Umkleiden:
Die Mutter kleidet sich um (se preobleče).
Blumen umkleiden zum Fest die Säulen (Cvetje obda stebre).
durchfahren:
ich fahre bis Berlin durch (Vozim skoz do Berlina).
der Zug durchfährt einige lange Tunnel.

Kratko pravilo: Pri sestavljenih glagolih je naglas ali na predponi ali na glagolu. V prvem primeru se pri spregatvi (sedanji čas, perfekt in velebnik) predpona od glagola loči in stopi na konec stavka. Ako pa predpona ni naglašena, se od glagola ne loči. Važno je tudi, da pri ločljivih glagolih pri tvorbi deležnika preteklega časa besedica »ge« stopi med predpono in glagol, na pr. abfahren: der Zug ist abgefahren. Einsteigen: ich bin in das Auto eingestiegen. Sich anziehen, die Mutter hat sich angezogen.

Wir merken uns noch, dass Verben mit den Vorsilben be, ent, emp, er, ge, ver, zer, wider (proti) untrennbar sind, besuchen, entfallen (odpasti), empfangen (sprejeti), erzählen, gefallen (dopasti), vergehen (miniti), zerlegen (razstaviti), widersprechen (ugovarjati).

Wir merken schon heute, dass in Nebensätzen (v odvisnih stavkih), auch bei trennbaren Verben die Vorsilbe nicht getrennt wird. Darüber werden wir noch später sprechen, bei der Behandlung der Nebensätze.

Wörter — besede

aufmachen — odpreti
Partizip — deležnik
betont — naglasen
unbetont — nenaglasen
erwachen — zbuditi se
erledigen — urediti, opraviti
zuhören — poslušati

samoglasnika v oklepaju pri nedoločniku pomenita pri nepravilnih glagolih tvorbo imperfekta in deležnika, na pr. eintreten (a, e) imperfekt ali preterit: ich trat ein, deležnik: eingetreten anrufen (poklicati) (ie, u): ich rief an, ich habe angerufen.

e Bedeutung — pomen
eingießen (o, o) — nalivati
e Säule — steber
e Vorsilbe — predpona
e Behandlung — obravna, obdelava

Pokrito skladišče z žago za troples

Koprski Gradisovci so v Luki zgradili tudi pokrito skladišče z žago za obrat za predelavo eksotičnega lesa troples.

Osnovna površina objekta je 2000 m², visok pa je 9 m. Temelji so betonski, ostala konstrukcija pa je jeklena. Jekleni del je napravilo podjetje »Dobova« iz Dobove. Objekt je krit s salonitom. Pri sami gradnji so imeli nekaj težav. Teren je bil slab, zato so ga morali nekako do globine 3 metrov zamenjati z bolj-šim, da so nanj lahko začeli graditi. Na tem objektu je delalo povprečno 10 delavcev, njegova dinarska vrednost pa je 840.137 dinarjev.

(Pre)draga topla malica na Bledu

Na nekaterih Gradisovih gradbiščih imajo dobro urejeno prehrano delavcev. Kako je s tem na gradbišču PE Jesenice na Bledu pa smo povprašali Franca Rakarja, ki je pri Gradisu zaposlen že kar 18 let. O prehrani nam je povedal naslednje:

»Toplih obrokov tu nimamo. Skladiščniku naročimo, kaj bo kdo jedel. Po eni strani je tak način prehrane kar v redu, saj si lahko vsak naroči, kar mu najbolj ugaja. Nekateri sicer hodijo v bližnji bife na toplo malico, toda ta je tu na Bledu predraga. Če bi dobili kje drugje kaj bolj poceni, bi se v teh zimskih dneh sicer bolj prilegla topla malica. V svoji osemnajstletni praksi lahko omenim zelo dobro urejeno prehrano pri gradnji blokov in osemletne šole na Jesenicah, kjer so nam na gradbišče vozili tople obroke malice. Sicer pa meni osebno tudi tak način prehrane ugaja. Važno je le, da nekaj pojem. Pri hrani pač nisem izbircen.« je svoje pripovedovanje zaključil Franc Rakar.

Povečan hotel Sloboda na Bledu

V enem najbolj znanih sloveskih turističnih središč — Bledu, smo že večkrat postavili svoje gradbišče, žerjave in vse, kar pripada zraven. Tudi tokrat je tako. Za vojno ugostiteljsko ustanovo »Istra« iz Crikvenice bomo adaptirali in povečali do sedaj skromen hotelček Sloboda. Ko bodo dela gotova, bo Bled še povečal svoje kapacitete, pa čeprav bo ta hotel le bolj internega značaja.

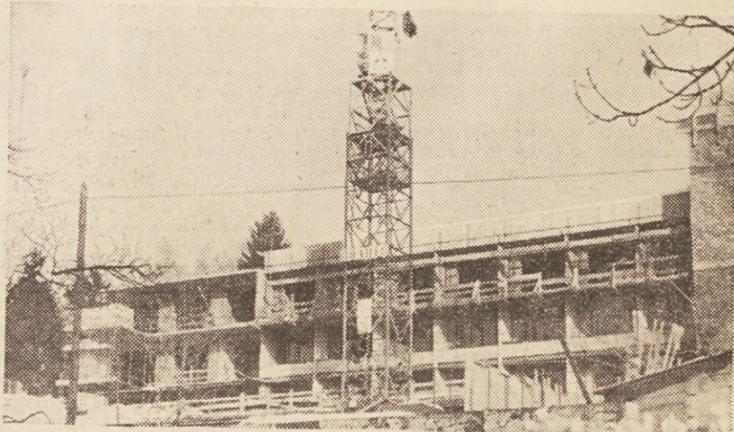
Z deli na novem objektu oz. z rušenjem nekaj starih površin, so delavci naše PE Jesenice začeli v začetku oktobra lanskega leta. Po načrtih, ki sta jih izdelala ing. Zvone Korošec kot projektant in ing. Franc Završan kot statik, naj bi bil zadnji del hotela nov, srednji del naj bi bil nadzidan v starem delu pa bi poleg adaptacije zgradili tudi nekaj novih prostorov. Toda med gradnjo se je prvotni načrt spremenil. Investitor je s projektantom še povečal število ležišč, ki je iz prvotnih 90 ležišč najprej naraslo na 140 ležišč, po najnovjšem projektu pa kar na 160 ležišč. Po zadnjem načrtu naj bi poleg nadzidave nad kuhinjo pridobili še nekaj gospodarskih prostorov in shramb.

Omeniti velja, da smo ta objekt adaptirali že leta 1960 in sicer smo takrat zgradili novo kuhinjo in restavracijo. S kakšnimi problemi pa se trenutno ukvarjajo na gradbišču,

nam je povedal njegov vodja, Bojan Jeločnik.

»Največje težave imamo, tako kot na marsikaterem našem gradbišču, z dostavo načrtov. List za listom, pa še te velikokrat z zamudo dobimo na gradbišče. Res, da je v opravičilo projektantom sprememba idejnega projekta. Toda vedeti moramo, da bomo morali zamudo, ki so jo ustvarili projektanti, nadoknaditi mi na gradbišču. To pa je zelo težavna naloga. Pogodbeni rok za dograditev objekta je 15. junij, toda zaradi te spremembe, ga bo težko izpolniti. V marcu bomo zato začeli z dvoizmen-skim delom, toda tudi to verjetno ne bo zadostovalo za izpolnitev roka. Dodatno breme v tej dirki s časom pa bo prav gotovo uvozna oprema, za katero nimamo niti podatkov,« je zaključil Bojan Jeločnik.

Tlorisno se je površina objekta povečala za ca. 450 m², medtem ko je pogodbeno vrednost del 16 milijonov dn.

Novi del hotela Sloboda

Tovarna tapet za papirnico Vevče

PE Ljubljana-okolica bo gotova pred rokom

V papirnici v Vevčah imamo skoraj vedno kakšno gradbišče. Včasih le adaptacijska dela, tokrat pa je to večji objekt. Za papirnico bomo napravili tovarno tapet. Kako je z deli na tem objektu, pa nam je povedal vodja gradbišča Vinko Damjan.

V začetku novembra smo začeli graditi za večško papirnico tovarno tapet, ki bo sestavljena iz več prostorov. Poleg proizvodnega dela, v katerem bodo stroji, smo napravili še dve večji skladišči, kuhinjo za barve, garderobe, laboratorij in pisarne za obratovodje. Objekt je dolg 64 m in širok 36 m.

Konstruktorsko je objekt polmontažen, in sicer Gradisov tip hale, za katerega so načrte pripravili v našem projektivnem biroju. Projektant je bil Osvin Novak, statik pa ing. Mitja Kilar. Pogodbena vsota za objekt pa je 4.427.857 dn.

Omeniti moram, da smo po pogodbi vezanega provizoričnega pokritja osnovne hale napravili že 90 odstotkov del. Tudi vse roke, ki so nam jih postavili, bomo prehiteli. Za montažo strojev, ki naj bi se začela že marca, bomo pripravili vse potrebno. Do 15. aprila mora biti hala gotova za montažo, zaključek del pa naj bi bil 15. julija, tako da bi za občinski praznik lahko predali tovarno svojemu namenu. Glede na že vsa opravljena dela moram poudariti, da smo v povprečju kar mesec dni pred rokom. K temu sta prav gotovo pripomogla izredno ugodno vreme in pa prizadevnost delavcev, saj so nekatere skupine delale vse proste sote, pa še nedelje povrh. Tudi

struktura delavcev je zavirljiva, tako da sem glede tega zelo zadovoljen. Pri tem pa gre še posebna pohvala delovodji Jožetu Zelku, ki se je res izkazal.

Čeprav smo z izgradnjo lahko zadovoljni, smo imeli pri delu tudi nekaj težav, med katerimi naj omenim na prvem mestu dostavljanje načrtov.

List za listom smo dobivali na gradbišče, ko smo delali armirano betonsko konstrukcijo tovarne. Vzrok

temu je prav gotovo tudi ta, da je bil investitor v zamudi s svojo tehnično dokumentacijo. Drugi podoben problem, ki nam je že v začetku gradnje delal sive lase, pa je bila talna voda, ki je nastopila pri izkopu točkovnih temeljev. Izvesti smo morali še dodatna dela. Teren je bil precej nenosilen, zato smo morali poglobljati. Za takšno delo pa so napravili vse premalo geodetskih raziskav, da bi to lahko naši projektanti upoštevali že v načrtih.

Kljub vsem težavam pa je 60-članski kolektiv gradbišča v papirnici Vevče zadovoljen s svojim delom, saj ni nobenih zadržkov, da ne bi uresničili cilja, ki jim je bil zadan, da v roku izdelajo ta objekt. Še enkrat se je izkazalo, da je dobro teamsko delo najboljša delo. M. Krnc

Del nove tovarne tapet v papirnici Vevče.

Izpolnite obljube

Predsednik mestnega sveta sindikatov Rudi Bregar govori za »DELO« o izpolnjevanju pred nedavnim sprejete stanovanjske politike v Ljubljani. Poudaril je, da se denar, ki ga delavci odvajajo za stanovanjsko gradnjo, ne bo odtujil in da se bodo zavzeli za gradnjo cenejših stanovanj. Bodočo stanovanjsko politiko je določila republiška skupščina z resolucijo v kateri poudarja gradnjo cenejših najemniških stanovanj, ki naj bodo namenjena delavcem z majhnimi dohodki. Sindikat bo nadaljeval z akcijo, ki je proti gradnji velikih razkošnih stanovanj, kakršne so gradili privatniki s krediti podjetij ali banke, je dejal tov. Bregar.

Uspeh poslovanja in delitev dohodka ter osebnih dohodkov

Nekaj osnovnih podatkov o rezultatih poslovanja v letu 1971 in 1972 kaže razpredelnica — v milijonih:

Element	1971	1972	Indeks
Vrednost proizvodnje	752,25	840,30	112
Čisti dohodek	188,83	218,24	116
Izplačani OD	146,48	161,95	111
Ostane dohodka	42,35	56,29	133
Ure	11,86	10,96	92
Vrednost proizvodnje na efektivno uro	72,40	88,78	123
Čisti dohodek na uro	15,93	19,92	125
Osebnih dohodki na uro	12,36	14,78	120
Ostane dohodka na uro	3,57	5,14	144
Število zaposlenih	5310	5020	95

Podatki se nanašajo na proizvodne enote. Dejavnost v tujini (ZR, Nemčiji) ni zajeta. Po rezultatih sta enoti v Frankfurtu in Münchnu nadpovprečni. Leta 1971 smo imeli v tujini 510 delavcev, lani pa 385 delavcev. Vseh delavcev z vajenci in študenti skupaj smo imeli leta 1971 6280, lani pa 5840.

Iz teh podatkov se vidi, da se je fizični obseg zmanjšal, kar kaže tudi indeks ur — 92. Nasprotno od zmanjšanja obsega pa se je povečal uspeh. Ostane dohodka je znašal lani več kot pet in pol milijarde starih dinarjev in je bil za tretjino višji kot leto poprej!

Za osebne dohodke smo izplačali le 11% več kot leta 1971, to je manj kot je porasla vrednost proizvodnje in dohodek. Kljub temu pa smo izplačali na uro (na delavca) za 20% več OD, kar predstavlja 3% višje realne osebne dohodke kot leto poprej pri dvigu življenjskih stroškov za 17%.

To smo lahko storili spriču porasta produktivnosti, saj se je vrednost

proizvodnje na efektivno uro povečala za 23%, torej 3% več kot OD na uro.

Ti osnovni podatki nam povedo tudi to, da smo v Gradisu že v letu 1972 delili dohodek tako, kot ga bo treba deliti letos po določenih resolucije slovenske skupščine. V njej se namreč zahteva, da morajo rasti OD za 4 poene počasneje kot dohodek. Ta razlika je znašala lani v Gradisu celo nekaj več in sicer (116—111) 5 poenov.

Osebnih dohodki so prikazani v dveh priloženih razpredelnicah in sicer enkrat izplačani OD na uro razvrščeni po enotah in kvalifikacijah, drugič pa so prikazani po enaki razvrstitvi presežki nad obračunskimi osnovami v odstotkih.

Odbor podjetja za načrtovanje in notranjo delitev dohodka je med drugim sklenil v obliki priporočila vsem enotam, da uskladijo nagrajevanje tako, da presežki umskih delavcev ne morejo biti višji kot 50% nad presežki ročnih delavcev. Iz razpredelnice se vidi, da so to priporo-

čilo razen nekaj izjem upoštevale vse enote.

Povprečni osebni dohodek na mesec je znašal lani v podjetju 2062 dinarjev pri povprečno 191 plačanih urah na delavca na mesec (pri 182 urah 1964 dinarjev. Nimamo še podatkov o OD v SR Sloveniji, toda omenjena podatka kažeta, da so naši OD nad povprečjem tako gradbeništvu kot gospodarstvu SR Slovenije.

Povprečna višina terenskega dodatka je znašala 154 din na mesec na zaposlenega, dodatka za ločeno življenje 12 din, znižanih dnevnih 67 din ter povračila za prevoz na delo in z dela 24 din, skupaj tedaj 257 din osebnih prejemkov iz materialnih stroškov. Skupaj z OD so prejeli lani naši delavci povprečno (2062 + 257) 2319 din.

Leta 1971 so znašali osebni dohodki in prejemki skupaj 1939 din. Podatki so predstavljali takrat 199 din ali 10,3%, lani pa 11,1% — kar je precej manj kot v nekaterih drugih sorodnih podjetjih (20% in več).

Osebnih dohodki na delavca so se lani povečali za 19,6%.

Tako kot v letu 1971 je tudi lani podjetje izpolnilo določila samoupravnega sporazuma. Manjše prekoraitve obstajajo le znotraj podjetja v posameznih enotah. Te prekoraitve — tako v masi OD za prizadete enote kot v višini najvišjih OD prizadetih posameznikov — se bodo po sklepu delavskega sveta podjetja računale v letošnjem letu kot odbitne postavke.

Zmanjšanje socialnih razlik, izhajajočih iz nagrajevanja, je bilo pri nas občutno. Leta 1970 je znašal raz-

pon med najvišjim in najnižjim OD na uro 10,0:1, leta 1971 10,6:1, lani pa 7,3:1. Med letom pa so znašali razponi leta 1970 in 1971 tudi 12:1 in več!

Lani je znašal najnižji OD na uro v podjetju 5,61 din (pri 182 urah 1021 din) Dejansko izplačani najnižji osebni prejemek na mesec pa je znašal 1204 dinarjev. Lani tedaj nismo imeli nižjega osebnega prejem-

ka od 1200 din se-ve v rednem delovnem času. Manj kot 1300 pa je prejel lani le pet delavcev ali 0,1%!

Najvišji osebni dohodek na uro je znašal v podjetju 40,85 din (pri 182 urah 7435 din). Dejansko izplačani najvišji prejemek na mesec pa je znašal 7483 dinarjev.

V primerjavi z letom 1971, ko je bilo stanje takole:

najnižji OD/h	3,88	din	indeks	145
najnižji OP/mes.	912	din	indeks	132
najvišji OD/h	41,09	din	indeks	99
najvišji OP/mes.	7849	din	indeks	95

nam indeksi dovolj nazorno pokažejo politiko podjetja pri nagrajevanju oziroma zmanjševanju socialnih razlik.

Levji delež pri trasiranju take politike sta nosila sindikalna organizacija in odbor za načrtovanje in notranjo delitev dohodka.

Novi vajenci v Skofji Loki

Instruktorja Rado Cedilnik in Ivan Jagodič zadovoljna z mladimi

Sredi februarja se je vajeniški dom v Skofji Loki zopet napolnil. Prišlo je 26 novih vajencev, ki se bodo izučili za tesarje in mizarje. So iz raznih krajev Jugoslavije in le eden iz Slovenije. Ker so bili ob našem obisku v Skofji Loki šele dva dni, veliko od njih nismo mogli izvedeti. Toda vseeno smo izbrali šest izmed njih, da nam povedo kaj o svojih prvih vtisih v Skofji Loki, zakaj so se odločili za tesarski poklic in kako so prišli v Skofjo Loko.

Najbolj korajžen je bil skoraj najmanjši med njimi Edhem Polić iz Zavidovičev, ki je povedal naslednje: »Kolegi so mi povedali, da je v Skofji Loki obrat Gradisa, kjer se lahko izučiš za tesarja ali mizarja za gradbeno stroko. Ker me to delo zelo zanima, poleg tega pa je to tudi eden izmed perspektivnih poklicev, sem se odločil za to šolo. Že prvi vtis, ki sem ga dobil, mi daje veliko spodbudo za nadaljnje delo. Pogoji za učenje so na prvi pogled odlični. Kako bo pa zares, bomo pa še videli.«

Drugi mladi sogovornik je bil Radoslav Lazarevič iz Loparja. V Skofjo Loko je prišel na razpis. O svojem bodočem poklicu je povedal tole: »Poklic tesarja me veseli. Je namreč bolj čist kot poklic zidarja ali kateri drugi poklic v gradbeništvu. To je bil glavni razlog, da sem prišel v Skofjo Loko. Da sem se pravilno odločil, sem ugotovil že prvi dan bivanja. Tako v domu kot tudi v obratu mi je zelo všeč.«

Zarko Knežević je prišel iz Lukovice preko zavoda za zaposlovanje. Referent na tem zavodu mu je povedal, da je v Skofji Loki obrat GIP Gradisa, kjer bi se lahko izučil za tesarja v gradbeništvu, saj si je prav ta poklic tudi želel. Že po enodnevnem bivanju v Loki je povedal: »Izredno sem zadovoljen. Tako v domu kot v obratu so me toplo sprejeli. Razmere so res odlične. Upam, da bo tudi moj uspeh tak.«

Tudi Jovan Mirković iz Bijeline je prišel preko zavoda za zaposlovanje. Zakaj se je odločil za naš obrat, je povedal naslednje: »Že ob izbiri poklica po končani osemletki sem se odločil za gradbeništvu. Ker je delo z lesom bolj čisto od zidarskega dela, sem se odločil za ta poklic. Že moje tako kratkotrajno bivanje v delavnici obrata in v domu je zadovoljilo vse moje želje, tako da se počutim izredno. Ko se bom naučil malo slovenščine, bo vse še bolje.«

Naslednji, ki je stal ob že na pol izdelani paleti, je bil Zlatko Nikić iz Zavidovičev. Čeprav je bil tudi on na obratu šele drugi dan, je že hotel zapleteno delo. Zabijanje žebeljev in sestavljanje palet mu je kar malce dolgočasno, kot pravi. O svojih prvih vtisih je povedal naslednje: »Vem, da je nujno, da se za tesarski poklic mladi nauče najprej najosnovnejših stvari, toda jaz sem podobne stvari delal že doma. Prav zato sem se tudi odločil za poklic tesarja. Delo z lesom mi je všeč. Komaj že čakam, da bom lahko delal bolj zapletene stvari. Pogoji so tu res odlični. Referent na zavodu je imel kar prav, ko mi je rekel, da mi ne bo žal, če grem h Gradisu v Skofjo Loko. Priznati moram, da so pogoji še boljši, kot sem pričakoval.«

Zadnji iz te male skupnice novih vajencev je bil Vehir Polić iz vasi Bajevac. Tudi on je prišel v Skofjo Loko preko zavoda za zaposlovanje. Bil je mnogo manj zgovoren od svojih predhodnikov. Edino, kar nam je povedal, je bilo to, da mu je tukaj všeč.

To je bilo šest izmed 26 novih vajencev, ki že drugi dan svojega bivanja v Skofji Loki pridno delajo po navodilih obeh inštruktorjev Rada Cedilnika in Ivana Jagodiča. Vsak od njih je pod svoje okrilje vzel 13 vajencev. Z novimi vajenci sta zadovoljna, saj kažejo zanimanje za delo. Kot sta nam povedala, so se nekateri zelo hitro živeli v novo okolje, drugi pa bodo potrebovali za to dalj časa. Želja sta le še to, da bi bilo tudi v tej skupini čim manj »črnih ovac«, saj bi bilo tako delo s skupino mnogo lažje. Sicer pa kaj bolj določenega o novih vajencih tudi nista mogla povedati, saj so bili v Skofji Loki šele drugi dan.

Ker smo bili že v obratu, smo obiskali še dva vajenca, ki pa sta tu že kar šest mesecev. To sta Franci Roblek in Bernard Šimenc. Franci je doma iz Bašla, ki je le 18 km oddaljen od Skofje Loke. Kljub temu trenutno stanuje v domu. Ko pa se bo izučil, se bo raje vozil na delo, nam je v začetku razgovora pojasnil, nato pa nadaljeval: »Za poklic tesarja me je navdušil moj oče. Čeprav je on mizar, mi je to delo odsvetoval. Rekel mi je, da je zame bolj primeren poklic tesarja in zelo sem mu hvaležen, da mi je tako svetoval. Tu v Skofji Loki mi je zelo všeč. Tudi delovodje in inštruktorji so zelo v redu. Z vsemi se dobro razumem. Če si priden, te upoštevajo in ti pomagajo, če pa rad malo ponagajaš, potem so zelo strogi. Tako je tudi prav, saj je tu kar precej strojev, na katerih se ni priporočljivo igrati, saj lahko pride do hudih poškodb. Z uspehom v šoli sem zadovoljen, potrudil pa se bom, da bo še boljši.« je zaključil Franci Roblek, ki je po oceni delovodje zelo prizadeven in marljiv. Bernard Šimenc z Raven na Koroškem se po oceni delovodje z Roblekom ne more ravno kosati, pa tudi v svoji izjavi je bil skromen: »Ker je v železnari zelo umazano delo, sem se odločil za poklic tesarja. V šoli mi sicer ne gre najbolje, toda izučil se bom prav gotovo. Na splošno je tukaj kar v redu, le inštruktorji in delovodje so včasih malo prestrogi.«

Tako novi vajenci kot tudi tisti, ki so že nekaj časa v lesno industrijskem obratu v Skofji Loki, so na splošno zelo zadovoljni s pogoji za delo in učenje. Če bodo tudi uspehi dobri potem se nam za dobre tesarje in mizarje tudi v prihodnje ni treba bati.

OD/h PO KVALIFIKACIJAH
JAN-DEC. 1972

ZAR. ŠT.	POSLOVNA ENOTA	SKUPAJ	ROČNI DELAVCI				UMSKI DELAVCI				DELOVODJE	OD TEGA ORGANIZATOR		
			SKUPAJ	VR	R	PR	NIK	SKUPAJ	VS	VIS			NS	
1-22	SKUPAJ	10,80	9,43	13,34	10,75	8,08	6,83	17,00	24,42	17,74	12,69	9,10	17,27	20,48
1-8	GRADBENE ENOTE	10,07	8,91	13,20	10,46	7,97	6,79	16,80	23,34	16,97	12,50	8,62	17,37	19,74
1	CELJE	9,53	8,44	13,01	10,07	7,22	6,52	17,53	23,19	16,69	13,43	8,33	17,55	19,84
2	JESENICE	10,04	9,40	14,90	11,94	8,59	7,49	17,42	23,45	17,89	12,90	8,14	18,13	20,54
3	KOPER	11,04	9,97	15,08	11,58	9,41	7,27	16,84	23,51	19,21	13,97	9,54	19,37	20,45
4	LIUBLJANA	10,79	9,09	13,21	10,55	7,60	6,54	18,51	24,50	16,97	13,83	8,37	19,11	20,45
5	LI-OKOLICA	10,35	9,17	14,94	11,42	8,64	7,07	18,19	24,41	19,74	13,94	—	19,59	20,71
6	MARIBOR	10,20	8,91	12,63	10,30	8,35	6,70	16,94	23,43	19,07	12,62	8,63	17,63	20,00
7	NIKŠIČ	9,62	8,19	11,43	9,43	6,72	5,74	14,82	21,01	15,84	11,52	6,97	14,52	17,37
8	RAVNE	9,91	8,97	12,72	10,54	8,09	7,04	15,04	21,51	17,82	10,99	7,60	17,44	18,95
9-14	OBRTI	11,93	11,13	13,44	11,35	8,50	7,33	16,25	25,15	19,24	12,72	9,50	17,04	19,93
9	KO LIUBLJANA	12,15	11,02	12,51	10,45	7,53	6,53	14,12	22,41	16,86	12,52	9,07	17,70	19,70
10	KO MARIBOR	11,87	10,84	13,47	10,75	7,80	6,18	15,45	24,71	17,63	12,97	10,04	16,50	19,13
11	LI-ŠKOFJA LOKA	12,53	11,54	15,24	12,25	8,97	7,04	17,95	31,12	19,34	13,27	8,78	17,92	21,89
12	OGP LIUBLJANA	11,44	10,22	14,18	12,44	8,77	7,74	16,64	24,44	18,34	13,34	8,87	16,53	20,01
13	SPO LIUBLJANA	12,32	11,04	13,58	11,38	6,90	—	15,59	24,70	18,77	11,51	8,41	—	20,97
14	ŽELEZORAVNICA	9,34	8,82	13,55	10,84	8,33	7,40	14,72	19,41	15,94	10,41	—	14,42	15,97
15-16	BIROJA ZA PROJEKTIRAN.	19,99	9,38	—	—	7,38	—	21,02	26,49	17,95	14,27	9,23	—	—
15	BIRO LIUBLJANA	19,99	9,38	—	—	7,38	—	21,35	26,58	17,92	13,85	9,23	—	—
16	BIRO MARIBOR	20,02	—	—	—	—	—	20,02	24,45	18,32	14,92	—	—	—
17-22	PROIZVODNE ENOTE	10,61	9,44	13,55	10,74	8,05	6,83	16,91	24,00	17,48	12,45	9,00	17,30	19,78
17	CENTRALA	14,91	8,77	14,54	10,50	8,57	6,94	17,63	25,90	18,88	12,75	9,14	14,77	20,44
18	UD	7,75	7,03	—	10,88	6,57	6,47	12,25	—	—	12,53	10,59	14,20	—
19	POČITNIŠKI DOMOVI	10,97	9,78	—	11,54	11,47	5,81	14,45	—	—	14,45	—	—	—
20	CENTRALNO SKLADIŠČE	11,82	11,47	14,30	12,11	10,84	—	13,43	—	—	13,43	—	—	—
21	MENZE	10,75	10,75	—	10,90	4,71	—	—	—	—	—	—	—	—
22	USH	13,47	5,54	—	—	—	5,54	18,10	—	21,54	14,84	—	—	21,54

Dobro sodelovanje z Geotehniko

Na gradbišču novega mostu v Litiji smo srečali tudi Marka Banoviča, predstavnika zagrebškega podjetja Geotehnika in ga poprosili za kratko izjavo.

— Kaj menite o sodelovanju z Gradisom?

Že na začetku moram poudariti, da to ni prvo sodelovanje med Geotehniko in Gradisom. Sodelujemo že vrsto let, saj smo napravili pilote za Gradisove mostove že v Veržuju, Dupleku in drugod. Litijski most bo samo še ena vez več, da se sodelovanje med Geotehniko in Gradisom samo še okrepi.

— Kako ste zadovoljni z deli v Litiji?

Čeprav imamo že veliko izkušenj pri tovrstnem delu, smo tu prvič delali pilote v tako globino. Običajna globina je bila 3—4 m, tu pa smo napravili nekaj pilotov kar do globine 17 m (14 m v skalo in 3 m v gramozi). Pri tem so nam zelo pomagali izredno dobro napravljeni odri nad strugo za naš Benoto stroj, tako da smo delo opravili na vsesplošno zadovoljstvo.

Inž. Pergar v razgovoru z Markom Banovičem, predstavnikom Geotehnika

Z deli bomo v kratkem končali, saj moramo izdelati le še tri pilote za opornike na desnem bregu Save. Glede na kvaliteto in rok opravljenega dela menim, da bomo tako sodelovali tudi v prihodnje.

Zmagovalka med ženskami v veleslalomu Tatjana Jovančič

Se pogled na progo pred startom — Stern

Jeršan je bil tudi letos dober — tretji

XIII. zimske športne igre Gradisa

Škofjeločani tokrat najboljši — Izredna organizacija tekmovanja

V znanem zimsko športnem središču — Kranjski gori so se pravkar končale letošnje zimske športne igre Gradisa. Nad 140 smučarjev in smučark iz vseh naših obratov in enot razen iz Kopra in Ljubljana-okolice, se je potegovalo za najboljša mesta v dveh disciplinah — veleslalomu in tekih.

Moški, ko so bili razvrščeni v tri skupine, so začeli tekmovanje že v zgodnjih dopoldanskih urah, ko je sonce le sem in tja obsijalo del proge. Zato je bilo v I. skupini, v kateri so tekmovali moški do 33 let, veliko padcev. Malce poledenela proga je marsikomu prekrizala načrte, toda vseeno so se naši mladi športniki z vso vnemo spuščali od starta proti cilju. Po prvem teku je skozi vsa vrata najhitreje prismočal Stropnik iz Maribora, takoj za njim pa so se uvrstili favoriti ing. Hercog (Ravne) in brata Zupan (Jesenice). Ko je že vse kazalo, da bomo imeli letos novega zmagovalca v tej skupini, pa je v drugem teku Stropnik padel, izgubil nekaj dragocenih sekund in privozil na cilj s precej slabšim časom kot v prvem teku. Zato pa sta bila tudi v drugi vožnji odlična ing. Hercog in Jože Zupan ter zaslužen osovijala prvo in drugo mesto.

V naslednji skupini so tekmovali moški od 33 do 40 let. Progo, ki je bila že nekoliko manj nevarna, so morali prevoziti le enkrat. Ing. Lapajne iz Jesenic je bil v tej skupini najhitrejši pred Stanonikom (Škofja Loka) in Jeršanom (Centrala), ki je bil na lanskem tekmovanju prvi v tej disciplini.

Po končanem prvem delu tekmovanja so za moške nad 40 let in ženske izbrali malo krajšo in lažjo progo. Najprej so vozila dekleta. Nekatera tako kot vedno, z veliko trene, zato so bili tudi rezultati nekoliko slabši. Najhitrejša je bila tokrat Tatjana Jovančič iz Celja. Zadnji so se spustili po pobočjih kranjskogorskih smučišč moški nad 40 let. Po pričakovanju je zmagal znani smučarski as Marjan Cizej iz Maribora, ki je s svojo atraktivno vožnjo navdušil vse prisotne. Tudi drugi v tej konkurenci Slavko Stanonik iz

Škofje Loke je bil zelo dober. saj je za Cizejem zaostal le za nekaj desetink sekunde.

Po končanem tekmovanju v veleslalomu so bili na vrsti še smučarski teki. Proga je bila speljana okoli šole v Kranjski gori. Ženske so morale preteči enega, moški pa dva kroga. Najprej so startali moški. Vsako minuto so sodniki spuščali tekmovalce na progo. Že na začetku se je videlo, kdo je vajejen tekaških smuč, kdo pa si jih je nadel prvič. Za prvo mesto se je vnel boj med tekmovalci Raven in Škofje Loke. Prepričljivo je zmagal mladi Ravenčan Zdravko Vozič, ki je bil za več kot minuto boljši od drugouvrščenega Silva Ranca iz Škofje Loke. Pri dekletih je imela največ moči Helena Žigon in prišla na cilj s skoraj minutno prednostjo pred Cilko Kucko iz Jesenic.

Po napornih tekmovanjih je bila nato v hotelu Prisank še razglasitev rezultatov. Najprej je v imenu organizatorja pozdravil vse navzoče Viljem Zrim, predsednik OOS PE Jesenice in med drugim dejal: »Vesel sem, da ste se tako polnoštevilno udeležili XIII. Gradisovih športnih tekem. Tako kot povsod kjer smo se zbrali, je bilo tudi tu prijetno in veselo. Starejšim, ki se že vrsto let udeležujejo naših tekem, se pridružujejo mladi. Vedno več nas je na podobnih prireditvah. Vse to pa nas spodbuja pri našem vsakdanjem delu in izvrševanju zahtevnih nalog na naših delovnih mestih, dokler se ponovno ne zberemo. V imenu prireditelja PE Jesenice in sindikalne podružnice se vsem zahvaljujem za udeležbo, za tovariško sodelovanje in prijetno srečanje. Vsem najboljšim čestitam ob njihovem uspehu, drugim pa želim, da bi imeli v prihodnje več športne sreče.« je zaključil

čil Viljem Zrim. Nato je pokrovitelj tekmovanja, direktor PE Jesenice Franc Vovk podelil najboljšim diplome, pokale in praktična darila. Ob koncu moramo še poudariti, da je PE Jesenice s pomočjo SD Jesenice zelo skrbno organiziralo tekmovanje. Zato pokrovitelju, direktorju PE Jesenice Francu Vovku, organizatorju tekmovanja Vladu Šanci vso pohvalo in priznanje.

Rezultati:

VELESALOM

Moški posamezno do 33 let:

1. ing. Janez Hercog (Ravne)
2. Jože Zupan (Jesenice)
3. Jože Debenc (Šk. Loka)

Moški posamezno od 33—40 let:

1. ing. Andrej Lapajne (Jesenice)
2. Pavle Stanonik (Šk. Loka)
3. Jernej Jeršan (Centrala)

Moški posamezno nad 40 let:

1. Marjan Cizej (Maribor)
2. Slavko Stanonik (Šk. Loka)
3. Ivan Grabnar (Ravne)

Ženske posamezno:

1. Tatjana Jovančič (Celje)
2. Marija Podričnik (Ravne)
3. Ani Štupar (Centrala)

Moški ekipno do 33 let:

1. Ravne
2. Jesenice
3. Škofja Loka

Moški ekipno od 33—40 let:

1. Jesenice
2. Škofja Loka
3. Centrala

Moški ekipno nad 40 let:

1. Maribor
2. Škofja Loka
3. Centrala

Ženske ekipno

1. Centrala
2. Celje
3. Ravne

TEKI

Moški posamezno:

1. Zdravko Vozič (Ravne)
2. Silvo Ranc (Šk. Loka)
3. Alojz Čelik (Jesenice)

Moški ekipno:

1. Ravne
2. Škofja Loka
3. Jesenice

Ženske posamezno:

1. Helena Žigon (Centrala)
2. Cilka Kucko (Jesenice)
3. Ana Volavšek (Celje)

Ženske ekipno:

1. Centrala
2. Jesenice
3. Celje

ZANIMIVOSTI IZ KRANJSKE GORE

Pred pričetkom tekmovanja v Kranjski gori so zelo pogrešali Janeza Skofica iz oddelka za varstvo pri delu. Proga za veleslalom je bila v jutranjih urah precej ledena, pa je nekatere tekmovalce zanimalo, če ustreza varnostnim predpisom.

Med tekači je bil prav gotovo najbolj nesrečen Franc Turk iz Raven. V drugem krogu se mu je zlomila krivina smuči, toda vseeno je tek nadaljeval in dosegel odlično peto mesto. Požrtvovalnost je lepa odlika športnika.

V tekih se je pomerilo tudi nekaj tekmovalcev, ki so si prvič nadel tekaške smuči. Med vsemi je bil najbolj vnet član ekipe centrale. ing. Strajnsak, ki je po napornem teku tik za ciljem padel. Na noge mu je pomagal sodelavec ing. Pogačnik. Pomoč tudi v športu.

Na svečanem zaključku je bil gotovo najbolj zadovoljen Polde Ilovjar iz Škofje Loke, saj je njihova ekipa osvojila prvo mesto. Čeprav športniki ne pijejo, kar še posebno velja za Ločane, je dal Ilovjar napolniti prehodni pokal z vinom, da so potem vsi udeleženci pili iz njega. Tudi Ločani se ga niso branili (vina namreč).

Novi vajencj tokrat še niso smeli nastopiti

Zdravko Vozič je bil vesel svoje zmage

Ekipe jeseniških sodnikov pred pričetkom tekmovanja v tekih

Se vsa zasopla po napornem teku Ani Volavšek

Naslonimo se na lastne sile

Roman Albreht Gradisovim delavcem — Delavcu moramo dati oblast, denarne zakonitosti pa ostanejo — Skupne službe niso servis TOZD — Intelektualni potencial se ne sme razbijati — Občutek za socialno enakopravnost odnosov — S praznim žepom ne moremo iti v ambiciozen program — Čimprej ustanovimo TOZD

Naš glavni direktor, Roman Albreht in Lojze Cepuš

V petek, dne 23. 2. 1973 so se v veliki dvorani Doma sindikata v Ljubljani zbrali naši predsedniki delavskih svetov, sekretarji zveze komunistov, predsedniki sindikalnih organizacij in komisij za TOZD v PE ter ostali vodilni ljudje našega podjetja. Posvetovanju je prisostvoval tudi Roman Albreht — predsednik Zvezne komisije za ustavna vprašanja in izvajanje ustavnih amandmajev in Boris Senegačnik — tajnik republiškega odbora sindikata gradbenih delavcev Slovenije ter predstavniki tiska in RTV.

Uvodne besede je podal predsednik komisije za pripravo predlogov pri uresničevanju ustavnih dopolnil v zvezi z ustanavljanjem temeljnih organizacij združenega dela Rajko Zupančič, ki je med drugim dejal: O ustanavljanju temeljnih organizacij združenega dela pri nas že precej časa govorimo. To zadnje posvetovanje pa naj bi pokazalo, kako daleč smo pravzaprav in ali so razjasnjene vse dileme, ki so ob pripravah na ustanavljanje TOZD nastale. Po osnutku samoupravnega sporazuma o ustanavljanju TOZD, o katerem smo že precej razpravljali, je predvideno naslednje: popolnoma mora biti odpravljeno načelo nadrejenosti oz. podrejenosti organov upravljanja, nosilec samoupravne normativne dejavnosti pa je delovna skupnost vsake TOZD v sestavi podjetja. Sporazum o ustanavljanju TOZD in združitvi v delovno organizacijo GIP GRADIS obsega določila o skupnih zadevah, o koordiniranju delovnega procesa itd. V organizacijskem pogledu formalno ni predvidenih bistvenih sprememb. Za enote, ki so že sedaj delovne celote in kjer opravljamo vrednostne obračune in ugotavljajo kolektivni dohodek ter ga tudi delijo po določenih merilih delitve, kjer je bil izvoljen direktor enote kot individualni izvršilni organ oziroma ima enota vodjo, naj bi veljalo, da imajo vse pogoje za kon-

stituiranje v TOZD. Kako je s sredstvi?

Treba jih je prenesti na nivo temeljnih organizacij združenega dela ob konstituiranju. Tu ne gre za porazdelitev premoženja, ampak gre v bistvu za porazdelitev upravljanja nad premoženjem, kajti na sredstva mora preiti ekonomska odgovornost delavcev v TOZD ne pa samo nekaj prenos lastništva nad sredstvi. Oprerediti tudi moramo status skupnih služb, ki jih ne moremo smatrati kot enotni delovni kompleks združenega dela. Skupne službe so le zbir funkcij, ne pa neka zaključena delovna celota. Pri tem gre nadalje za pomembno trditve, da morajo strokovni kadri nuditi svoje strokovne sposobnosti in pomagati drugim delavcem, da dosegajo optimalne rezultate, ne pa, da bi si prisvajali dominantne položaje glede na svoja večja znanja. Pri tem prihajajo do izraza ozki interesi, ki dajejo včasih tudi materialne koristi posameznikom, čeprav je bilo na zunaj prikazano, kot da gre za koristi podjetja. Hkrati ne moremo ustanavljati nekaj dohodka na nivoju podjetja.

Pri oblikovanju temeljnih organizacij združenega dela v sestavi podjetja je potrebno v celoti izhajati iz delovnih podjetij kot podsistemov celotnega sistema, ki je pravzaprav združenje vseh temeljnih organizacij združenega dela. Zaradi ublažitve posledic zunanjih vplivov, ki so še zlasti močni, kadar te enote osamljene nastopajo, bo potrebno le-te med seboj povezati. Gre za določen upravljalski problem v organiziranju, ki se v glavnem deli na:

— strukturiranje odnosov, vplivov in odgovornosti, na tokove dela, tokove informacij, razporeditev proizvodnih sredstev in na

— preskrbo in ohranitev sredstev, razvijanje surovinskih virov, usposabljanje kadrov, na financiranje in na investiranje.

Roman Albreht Gradisovim delavcem

GRADIS poznam kot dober, trden, monoliten in napreden kolektiv. Zato bo tudi znal opredeliti in skupno rešiti vsa odprta vprašanja, ki nastajajo pri ustanavljanju TOZD. Končno pa ni niti vprašanje ali bomo ali ne bomo ustanovili TOZD — vse se morajo organizirati v temeljne organizacije združenega dela, je dejal tov. Albreht. Delavci sami pa naj odločijo, katera tehnologija jih združuje in kaj naj bo tisto, kar bo združevalo TOZD v združeno podjetje. Bistvo pa je samo eno, delavec mora postati resnično gospodar ustvarjenega dohodka.

Delavcu moramo dati oblast, denarne zakonitosti pa ostanejo

Danes že lahko govorimo o delavskem razredu, ki obvladuje vso moderno tehnologijo in uspešno upravlja s sredstvi. Zato je za nas tudi zelo pomembno kako se oblikujejo medsebojni odnosi na temelju družbene lastnine. Vsa sredstva so sredstva temeljne organizacije združenega dela. S tem pa nastanejo takoimenovane komplikacije, kajti sredstva so stvar minulega dela, različno zbrana in različno vlagana. Zato ne moremo iti samo na mehanično delitev, ker bi s tem bili neki deli podjetja bistveno prizadeti. Potrebno bo razmejiti in določiti kakšne medsebojne obveznosti nastanejo potem, ko sredstva fizično razdelimo. Mislim, da ste vi na pravi poti in zato podpiram razumno orientacijo vašega podjetja. Sprejeti je treba koncesijo s celotnim vprašanjem imovinskih odnosov. S tehničnega vidika se to ne da rešiti. Zato bo potrebno napraviti dogovor vseh predstavnikov združenega dela. Ko je govoril o vlogi delavca pri neposrednem upravljanju, je ugotovil, da je informiranje zelo pomankljivo. Delavce pokličemo skupaj, na kratko ustno povemo določen problem in naj se opredelijo. Samostojnega miselnega procesa v glavah ljudi ne bomo sprostili, če ne bodo začeli misliti sami. To je eden izmed predpogojev za neposredno upravljanje.

Ko razpravljamo o spreminjanju obstoječe družbene moči in njeno razdelitev v korist delavskega razreda, ne smemo pozabiti, da pri tem denarne zakonitosti ostanejo. Gre zato, da smo v naši družbi začeli spoštovati določene denarne tokove. Kajti sredstva morajo biti maksimalno koncentrirana. Zato se je potrebno v notranjih odnosih točno dogovoriti za neka ekonomska pravila, kako združiti sredstva, kašna sredstva nameniti za investicije, za osebne dohodke itd. Torej se vprašanje interne banke ne da kar tako rešiti. Pri tem je treba upoštevati vse solidarnostne momente, ki morajo v današnji socialistični družbi obstajati.

Skupne službe niso servis TOZD

Skupne službe so dejansko posebna organizacija združenega dela. Te so v naši dejavnosti komplemetaren del potrebnega dela. Kakšen je torej njihov status? V ekonomske smislu so skupne službe ekonomsko podrejene proizvodnim dejavnostim. Službe morajo imeti tak obseg in take funkcije, kakršne služijo proizvodnji. Zaradi tega moramo sklep o skupnih službah sprejemati dogovorno vse proizvodne organizacije. Popolnoma bi bilo nesmiselno skupne službe degradirati na delo drugega ranga in razglaševati, da so skupne službe servis TOZD in še to tisti z negativnim predznakom. Tudi to je treba napisati v samoupravnem sporazumu, kajti v družbenem smislu so vsi delavci v TOZD povsem enakopravni. To se pravi da morajo biti delavci v skupnih službah povsem enakopravni, in se tudi lahko konstitu-

irajo kot TOZD z vsemi pravicami, ki jih jim daje ustava in tako postanejo takoj normalen partner vsake TOZD. Mislim, da je treba jasno razčistiti. Govorico, da so to servis TOZD, je to dvorezen nož. Po cni strani govoriš o servisu, lahko pa je to fasada, da ljudje niso pozorni, da se še nadalje zadržijo koncentracija sredstev, pooblastil in moči.

Intelektualni potencial se ne sme razbijati

Prav tako pa bi bilo negativno in nesmiselno razbijati intelektualni potencial, ki ga sodobna tehnika zahteva. Nekateri ga želijo razdrobiti in ga na pisarniški nivo pripeljati spet nazaj. To pa bi bila druga nevarnost. Tako kot prodira mehanizacija v sfero proizvodnega dela, tako prodira tudi v sfero intelektualnega dela. Mislim pa, da je bistvo stvari in

tuirajo kot TOZD. Morajo pa biti v odnosu na ostale samoupravne organe enakopravne. Skupne službe bodo ustanovljene s sklepom delavskega sveta podjetja deloma pa s pogodbami temeljnih organizacij združenega dela, ki bodo te funkcije na njih prenesle. Razbijanje teh poslov (poslov skupnih služb) na posamezne temeljne organizacije združenega dela razen tistih poslov, ki so tem organom neposredno potrebni pa bi pomenilo, da smo dejansko na tem področju nazadovali, kar pa za organizacijo združenega dela in sploh za celoto ne bi bilo koristno. Na splošno pa mislim, da bo potrebno skupne službe čimbolj organizirati v centre intelektualnega dela, manj pa kot upravno izvršne zadeve. Predvsem pa bo treba delati v tako imenovanih kolegialnih organih oz. v team-skem delu. Na splošno pa obstaja neka določena zmeta. Mi smo namreč do sedaj delo razdelili na tako imenovane šolske nivoje, najmanj zna tisti, ki nima osnovne šole, ki se je nekaj pričul, vse pa znajo tisti, ki imajo fakulteto. To pa vendar ni resnica. Če ima nekdo fakulteto, je lahko velik ekspert v svoji stroki, nima pa pojma o ekonomiki. Ni torej res, da se šolsko pridobi kompletan nivo znanja, nasprotno pa je res, v čim višji nivo ko greš, bolj si oz. bolj morejo biti

Posvetovanje je bilo zelo zanimivo

kar za vsem v tem »špediterjem« stoji je pa to, da sedaj nimamo v pravem pomenu skupne službe, temveč imajo marsikje generalno direkcijo, ki je povzeta iz podjetno lastninskega modela, ker pač drugega modela nismo imeli. Mi pa moramo te službe analitsko razdrobiti, kajti treba je vedeti, kdo in kako bo vršil upravna pooblastila in kdo ima pooblastilo, drugič pa bomo morali ločiti izvršne funkcije od skupnih služb. Celu v uvodnem referatu sem opazil, da ta problem ni do kraja razjasnjen, namreč ne gre za to, da bi zadržali izvršna pooblastila in strokovne službe skupaj, temveč moramo na teh posvetovanjih vse jasno razčistiti. Prvič direktor ne more biti direktor skupnih služb, marveč je direktor izvršni organ delavskega sveta in mora enakopravno obravnavati vse funkcije. Drugič direktor ne dela v nobenih TOZD. Direktor je namreč tista oseba, ki edina mora biti o vsem obveščena, vendar dejansko ne sme operativno opravljati določene operacije. Namreč on ne dela v konkretnem procesu dela, zato ne more biti član TOZD. Pravzaprav je direktor javen uslužbenec tega dela.

Tudi skupne službe morajo imeti svoje samoupravne organe in se lahko konsti-

naši strokovnjaki profesionalno usmerjeni.

V vsakem primeru pa bodo morale naše strokovne službe in strokovnjaki v bodoče že pred sprejetjem določenega sklepa napraviti pomembnejše ekspertize, ekonomske računic, analize itd. in to še pred sprejetjem dotičnega sklepa. Potem ta sklep ne bo več anonimen, kajti odločitev v tem primeru pade na te ljudi, ki bodo seveda te ekspertize morali tudi podpisati.

Nato je tov. Roman Albreht govoril še o razmerjih med TOZD oziroma med združenim podjetjem, o občutku za socialno enakopravnost odnosov, o perspektivnem programu ter končno dejal, da je potrebno TOZD čimprej ustanoviti. Vse rešitve pa moramo v glavnem najti doma. To kar nekateri mislijo, da bodo delovnih organizacijam napravili višji organi je v zmotah. Vse osnove so v TOZD in usoda kolektiva Gradis je odvisna od družbene zavesti kolektiva in sposobnosti, katero pa Gradisovi delavci sigurno imajo. Gradis je že v preteklosti pokazal svojo vitalno moč, ki pa je danes prav tako potrebna, ko se odločamo o tako pomembni družbeni zadevi.

Vsi se moramo organizirati v TOZD

Uvodne besede je imel Rajko Zupančič